

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Bc. Kateřina Lesáková

**Evropská úprava a rozhodovací praxe ve věcech
označení původu, zeměpisných označení
a zaručených tradičních specialit**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: doc. JUDr. Daniel Patěk, Ph.D.

Katedra: Obchodního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 7. 6. 2023

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 130 325 znaků včetně mezer.

Bc. Kateřina Lesáková

V Praze dne 7. 6. 2023

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala doc. JUDr. Danielu Patěkovi, Ph.D., za vstřícnost, cenné rady a odborné vedení při psaní diplomové práce.

Obsah

Úvod	1
1. Obecně k právu zeměpisných označení výrobků	3
1.1. Systémy ochrany a charakteristika zeměpisných označení	4
1.2. Terminologie zeměpisných označení	6
1.2.1. Typy zeměpisných označení podle nařízení č. 1151/2012	7
1.2.2. Typy zeměpisných označení podle Lisabonské dohody	9
2. Význam zeměpisných označení v EU	10
2.1. Přínosy a překážky zeměpisných označení pro výrobce	12
2.2. Aktuální otázky a vztah k inovacím	13
2.2.1. Kompatibilita zeměpisných označení a technologie blockchain	14
3. Mezinárodní smlouvy v oblasti zeměpisných označení	16
3.1. Pařížská úmluva na ochranu průmyslového vlastnictví	16
3.2. Madridská dohoda o potlačování falešných nebo klamavých údajů o původu zboží	17
3.3. Lisabonská dohoda na ochranu označení původu a o jejich mezinárodním zápisu	18
3.3.1. Ženevský akt Lisabonské dohody	20
3.4. Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví (Dohoda TRIPS).....	22
4. Právní úprava zeměpisných označení v Evropské unii	24
4.1. Právní úprava zeměpisných označení pro vína.....	26
4.2. Právní úprava zeměpisných označení pro lihoviny	27
4.3. Mezinárodní obchodní dohody uzavřené Evropskou unií	28
5. Režimy jakosti zemědělských produktů a potravin.....	31
5.1. Obecná část nařízení č. 1151/2012	32
5.1.1. Cíle nařízení.....	32
5.1.2. Oblast působnosti	33
5.2. Překážky zápisu označení	33
5.3. Specifikace produktu	35
5.4. Žádost o zápis do rejstříku.....	37
5.5. Ochrana zápisu	39
5.6. Zaručené tradiční speciality	40
5.7. Nepovinné údaje o jakosti	42
5.8. Návrh na přezkoumání systému zeměpisných označení	44
5.8.1. Rozšíření ochrany zeměpisných označení na nezemědělské výrobky	45
Závěr.....	47
Seznam použitých zkratk.....	49
Seznam použitých zdrojů	50

Abstrakt	54
Klíčová slova:.....	54
Abstract	55
Key words	55

Úvod

Právo zeměpisných označení spadá jako součást práva průmyslového vlastnictví do širší kategorie práva duševního vlastnictví. Ačkoli se zeměpisná označení v rámci této systematiky zpravidla řadí mezi práva na označení, podobně jako ochranné známky, jejich funkce se významně liší, což vysvětluje jejich samostatnou existenci jako institutu v mnoha zemích světa. Zeměpisná označení slouží k ochraně názvů produktů určitých regionů, které vykazují vysokou kvalitu, specifické vlastnosti nebo mají dobrou pověst, a zároveň potvrzují, že byly vyrobeny podle přísných standardů v oblasti původu. Jedná se o specifické nehmotné věci, které zajišťují ochranu, hodnotu a mezinárodní uznání pro regionální speciality.

Předkládaná práce se zaměřuje především na evropské právo zeměpisných označení, pokouší se však o širší pohled zahrnující také relevantní mezinárodní úmluvy. Evropská unie funguje v posledních desetiletích jako hlavní iniciátor v oblasti rozvoje zeměpisných označení na úrovni jak evropské, tak mezinárodní. V rámci systému EU týkajícího se duševního vlastnictví a Společné zemědělské politiky jsou zeměpisná označení právně chráněna před napodobováním, zneužíváním a připomínáním v rámci EU, ale také ve třetích zemích, pokud byla podepsána příslušná dohoda o ochraně. Kromě toho existuje také Ženevský akt¹, který slouží jako dodatečný mezinárodní rámec pro ochranu zeměpisných označení.

Názvy zemědělských produktů, potravin a vín jsou v rámci EU chráněny buď chráněným označením původu, nebo chráněným zeměpisným označením, zatímco lihoviny jsou chráněny pouze zeměpisným označením (v užším smyslu). Mezi známá zeměpisná označení patří kupříkladu Irish Whiskey, Champagne, Prosciutto di Parma, Feta nebo Parmigiano Reggiano. Evropská unie chrání také zaručené tradiční speciality, které zdůrazňují tradiční aspekty výrobků bez vazby na konkrétní geografickou oblast. Ostatním druhům produktů (tedy kromě zemědělských výrobků, potravin, lihovin a vín) není v současnosti poskytována ochrana na evropské úrovni. To by se mělo brzy změnit díky připravovanému nařízení o ochraně zeměpisných označení řemeslných a průmyslových výrobků.

Cílem této práce je celostně analyzovat právní úpravu a navazující judikaturu Soudního dvora Evropské unie týkající se zeměpisných označení pro zemědělské produkty a potraviny. Vína a lihoviny totiž oboje disponují vlastní právní úpravou, jejíž analýza by jistě vydala na samostatnou práci. Příslušná nařízení však budou také stručně představena, jelikož judikatura z oblasti vín a

---

¹ Ženevský akt Lisabonské dohody o označeních původu a zeměpisných označeních ze dne 20. května 2015

lihovin je díky společným cílům nařízení z velké části využitelná také pro zemědělské produkty a potraviny.

Práce je členěna do pěti částí. V první části práce dojde k zasazení právního institutu zeměpisných označení do širšího kontextu práva průmyslového vlastnictví. Bude zde představen evropský systém ochrany zeměpisných označení *sui generis*, charakteristika zeměpisných označení a terminologie využívaná (nejen) v klíčovém nařízení EU č. 1151/2012².

Druhá část se bude týkat funkcí zeměpisných označení a jejich rostoucímu významu v Evropské unii. Dle zjištění aktuální studie Evropské komise činila v roce 2017 odhadovaná prodejní hodnota produktů se zeměpisným označením a zaručených tradičních specialit přes 77 miliard eur, přičemž více než pětina této částky pocházela z exportu mimo EU. Rovněž bylo zjištěno, že hodnota výrobku se zeměpisným označením je v průměru dvojnásobná ve srovnání s obdobnými produkty bez certifikace.³ Pozornost bude věnována také vztahu zeměpisných označení a inovací a překážkám, které brání některým výrobcům v přístupu k přínosům zeměpisných označení.

Třetí část bude zaměřena na mezinárodní smlouvy, které se věnují zeměpisným označením. Budou zde chronologicky představeny nejzásadnější mezinárodní úmluvy včetně rozboru klíčových ustanovení týkajících se zeměpisných označení. Rovněž budou nastíněny okolnosti jejich vzniku. Samostatná kapitola bude věnována také Lisabonské dohodě a již zmíněnému Ženevskému aktu, ke kterému přistoupila Evropská unie.

Těžiště práce se bude nacházet zejména v části čtvrté a části páté, které se budou zabývat právní úpravou zeměpisných označení v Evropské unii se zaměřením na zemědělské produkty a potraviny. Podrobně bude rozebráno stěžejní nařízení č. 1151/2012 včetně relevantní judikatury a historického vývoje, který předcházel jeho vzniku. Vzhledem k tomu, že se v současnosti na půdě EU projednávají návrhy nařízení, které mají nahradit stávající úpravu, bude dílčím cílem práce také identifikovat záměry zákonodárce v připravované legislativě.

Cílů diplomové práce bude dosahováno především prostřednictvím zkoumání tuzemské i zahraniční odborné literatury, relevantní unijní legislativy, navazující judikatury Soudního dvora Evropské unie a mezinárodních úmluv. Při zpracování práce bude využita zejména deskriptivní a částečně také analytická metoda.

---

² Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1151/2012 ze dne 21. listopadu 2012, o režimech jakosti zemědělských produktů a potravin

³ Study on economic value of EU quality schemes, geographical indications (GIs) and traditional specialties guaranteed (TSGs), 2021. Brussels: *European Commission*. Dostupné z: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/a7281794-7ebe-11ea-aea8-01aa75ed71a1>

1. Obecně k právu zeměpisných označení výrobků

Úvodem do problematiky zeměpisných označení původu výrobků bude nejprve stručně zmíněna jejich základní charakteristika a systematické zařazení v kontextu práva průmyslového vlastnictví a širší kategorie duševního vlastnictví. Zeměpisná označení⁴ řadíme mezi práva na označení, jejichž konkrétní výčet se v odborné literatuře liší. Například Telec do práv na označení řadí vedle zeměpisných označení právo k ochranným známkám.⁵ Pullmanová se naopak přiklání k širšímu pojetí a mezi práva na označení řadí také právo k obchodní firmě, právo k názvu právnické osoby, právo ke jménu fyzické osoby, právo k nezapsanému označení, právo k doméně, právo k názvu autorského díla a některá relativní majetková práva z porušení zákazu nekalé soutěže.⁶

Obecně práva na označení, jakožto součást práv průmyslových, tvoří množinu výlučných, převážně soukromoprávních práv k předmětu průmyslového vlastnictví. Představují tzv. netvůrčí (obchodní) část průmyslových práv, jelikož nemají původ v duševní tvůrčí činnosti. Na rozdíl od ostatních předmětů vlastnického práva, předměty průmyslového vlastnictví (respektive práva duševního vlastnictví⁷) jsou nehmotné statky, kterým právní úprava přiznala určitá práva a jedná se tak o předměty bez materiální podstaty.⁸

Charakteristika zeměpisných označení se zakládá na jiných, často opačných principech, než jaké je pojetí ostatních práv duševního vlastnictví. Jádrem koncepce zeměpisných označení je umožnit každému výrobcí, který dodrží určitá stanovená pravidla, aby mohl označit svůj výrobek z konkrétní oblasti daným zeměpisným označením. Z tohoto důvodu nemůže existovat jediný výlučný držitel práva k zeměpisnému označení. Kelblová proto charakterizuje zeměpisná označení jako „*kolektivní nebo skupinová práva duševního vlastnictví*“. Není však vyloučeno ani to, aby zeměpisné označení mělo pouze jednoho držitele.⁹

Ačkoli jsou zeměpisná označení svým zařazením do práv na označení nebo využitím k označování výrobků a odlišení od jiných výrobků nejbližše ochranným známkám, existují mezi těmito nehmotnými věcmi významné rozdíly. Tyto rozdíly odůvodňují, proč v některých zemích

---

⁴ Pojem „zeměpisná označení“ je zde využíván jako zastřešující pojem pro všechna označení původu odkazující na zeměpisný původ výrobků – právo k zeměpisnému označení, právo k označení původu a právo k zaručené tradiční specialitě.

⁵ TELEC, Ivo, 2016. Některé základní otázky práva na označení zeměpisného původu výrobků. *Právní rozhledy*. 2016(1), 1-12, s. 1.

⁶ PULLMANOVÁ, Helena, 2019. *Ochrana obchodního jména a její projevy ve známkoprávní reformě EU*. Praha: Leges. Teoretik, s. 14.

⁷ Právo duševního vlastnictví zahrnuje kromě práv průmyslových také právo autorské a práva související s právem autorským. *Tamtéž* s. 13.

⁸ *Tamtéž*, s. 13.

⁹ KELBLOVÁ, Hana, 2016. *Zeměpisná označení výrobků a jejich právní ochrana*. Praha: Wolters Kluwer, s. 1.

(včetně zemí Evropské unie) existuje institut zeměpisných označení samostatně vedle ochranných známek. Ochranná známka chrání především jejího majitele, a to ve vazbě na produkt, který je známkou označen. Toto označení může používat pouze její majitel nebo osoba, které majitel udělí licenci. Ochranná známka také běžně nezdůrazňuje místo výroby. Rozlišuje pouze individualitu výrobce a licence k ní může být udělena výrobcí, který má závody prakticky kdekoli na světě.¹⁰ Mezi další odlišnosti ochranných známek od zeměpisných označení patří například přiznaná absolutní majetková práva ochranných známek, jejich vlastnictví – jedná se o věc něčí, možnost vyjádřitelnosti v různých podobách (nikoli pouze slovní) nebo jejich časová omezenost (doba určitá s možností obnovování ochrany).¹¹

1.1. Systémy ochrany a charakteristika zeměpisných označení

Pro pochopení podstaty zeměpisných označení bude v této kapitole vysvětlena povaha tohoto nehmotného statku v kontextu Evropské unie a jejího systému právní ochrany *sui generis*, který je v mezinárodním měřítku jedním z nejkompexnějších systémů ochrany zeměpisných označení.¹²

Dle Kelblové lze celosvětově identifikovat v zásadě tři různé systémy ochrany zeměpisných označení. Kromě již zmíněného systému *sui generis* (nebo též registračního systému), který využívá 111 států včetně celé EU, se jedná o ochranu formou kolektivních či certifikačních ochranných známek (například v USA, Kanadě nebo Japonsku), anebo formou jiných právních předpisů (například práva nekalé soutěže). Zatímco v EU fungují instituty zeměpisných označení a ochranných známek odděleně a právní úprava je víceméně harmonizována, v USA například neexistuje žádná regulace zeměpisných označení a ochrana je jim poskytována formou ochranných známek.¹³ Odpověď na otázku, proč má EU systém *sui generis*, lze hledat zejména v dlouhé historické tradici systémů ochrany zeměpisných označení, která pramení z tradiční potravinářské a řemeslné výroby.¹⁴

Historický původ právní ochrany zeměpisných označení v Evropě se odvozuje již od středověkých francouzských zákonů, které poskytovaly řadu privilegií výrobcům vína z Bordeaux. Jedním z těchto privilegií byl zákaz prodeje vín, která nepocházela z oblasti Bordeaux, až do 11. listopadu každého roku. Účelem bylo zvýhodnění vína z Bordeaux při obchodování na

---

¹⁰ TÝČ, Vladimír a Radim CHARVÁT, 2016. *Zeměpisná označení v mezinárodních smlouvách a v právu Evropské unie*. Praha: Leges, s. 15.

¹¹ TELEČ, op. cit. pozn. 2.

¹² KELBLOVÁ, op. cit. pozn. 6, s. 1.

¹³ *Tamtéž*, s. 5.

¹⁴ *Tamtéž*, s. 7.

lukrativních anglických a nizozemských trzích, jelikož transakce byly koncem roku ohroženy zamrznutím severních přístavů.¹⁵

Zeměpisná označení chrání výrobky, které pochází z určité zeměpisně vymezené oblasti a které vykazují určité vlastnosti dané právě místním prostředím, nehledě na konkrétního výrobce. Tyto faktory mohou být jak přírodní (dané například místním klimatem či půdou), tak lidské (dané historickou tradicí výroby předávanou z generace na generaci, specifickým know-how a výrobními metodami). Zeměpisné označení osvědčuje, že výrobek vykazuje dané vlastnosti a má velkou vypovídací hodnotu zejména pro spotřebitele, aniž by znali konkrétního výrobce. Právní ochrana je zeměpisnému označení v zemích EU poskytována prostřednictvím registrace zeměpisného označení, která poté může být využívána pouze výrobcí z dané zeměpisné oblasti, kteří splní stanovené podmínky a výrobní postupy.¹⁶

Dle Zdvihalové nelze hovořit o žádné formě vlastnictví k zeměpisným označením, ale pouze o užívací právo k daným institutům. Zeměpisná označení se řadí mezi tzv. veřejné statky, jelikož se k nim neváží žádná subjektivní práva¹⁷, jsou oddělena od konkrétní osoby a současně slouží potřebě lidí (jedná se o obecné užívání těmi, kdo splní určité podmínky). Jako veřejné statky se také vyznačují neurčitou dobou trvání, a to až do okamžiku, než nastanou nové skutečnosti, které vedou ke změně právního stavu těchto označení. Z právního hlediska se jedná o nehmotné věci s uznanou příčinnou souvislostí mezi vlastnostmi či kvalitou produktu a určitým zeměpisným původem.¹⁸

V závislosti na způsobu vyjádření se rozlišují zeměpisná označení přímá a nepřímá. Přímá zeměpisná označení obsahují oficiální název místa (státu, oblasti, města), odkud pochází a umožňují tak bezprostřední pochopení odkazu na geografickou oblast. Naopak nepřímá označení mohou být také nezeměpisné názvy či symboly, které spotřebiteli pouze naznačují původ výrobku. Například švýcarský původ výrobku by mohl být naznačen pouhým symbolem švýcarského červeného kříže.¹⁹

Nepřímým zeměpisných označením se zabýval také Soudní dvůr Evropské unie (SDEU) v případě „Budweiser II“²⁰. Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týkala návrhu Budvaru na zákaz rakouské společnosti Ammersin uvádět na rakouský trh pod ochrannou známkou „American Bud“ pivo vyráběné ve Spojených státech. Návrh odůvodnil tím, že užívání označení „Bud“ je

---

¹⁵ BLAKENEY, Michael, 2019. *The Protection of Geographical Indications: Law and Practice*. 2. vydání. Cheltenham, UK: Edward Elgar Publishing, s. 5.

¹⁶ TÝČ a CHARVÁT, op. cit. pozn. 7, s. 16.

¹⁷ Jinak je tomu u ochranných známek, které jsou typické svými absolutními majetkovými subjektivními právy.

¹⁸ ZDVIHALOVÁ, Martina, 2018. *Práva na označení v kontextu s evropskou úpravou*. Praha: Wolters Kluwer, s. 170.

¹⁹ KELBLOVÁ, op. cit. pozn. 6, s. 4.

²⁰ Rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) ze dne 8. září 2009. „Budweiser II“. Věc C-478/07.

vyhrazeno pro pivo vyráběné v České republice. K zodpovězení sporné otázky bylo třeba zjistit, zda výraz „Bud“ dostatečně jasně evokuje výrobek (pivo) a jeho původ, město České Budějovice. K tomuto generální advokát uvedl, že aby mohl výraz „Bud“ představovat zeměpisné označení, museli by si čeští spotřebitelé spojit tento výraz s přesným místem a s vařením piva. Také z rozsudku SDEU vyplynulo, že aby dotčený název představoval nepřímý údaj o zeměpisném původu, je třeba ověřit, „*zda podle skutkových okolností a pojmového chápání existujících v České republice tento název, i když není jako takový zeměpisným názvem, je přinejmenším způsobilý informovat spotřebitele o tom, že produkt jím označený pochází z určitého regionu nebo místa na území tohoto členského státu.*“²¹

1.2. Terminologie zeměpisných označení

Ačkoli se právní ochrana zeměpisným označením poskytuje na mezinárodní úrovni již od 18. století, doposud nebyla vytvořena jednotná, obecně přijímaná terminologie zeměpisných označení. Tato terminologická nejednotnost vytváří definiční problémy nejen na mezinárodní úrovni, ale také na úrovni vnitrostátní při aplikaci právních předpisů členských států EU. Nejčastějšími zastřešujícími pojmy, které se vyskytují v odborné literatuře, jsou „zeměpisná označení“ a „označení zeměpisného původu“, ale vyskytují se také například „zeměpisné identifikátory“, „zeměpisné názvy“ nebo „údaje o původu“. Ani Soudní dvůr Evropské unie však ve své judikatuře nepoužívá ucelenou terminologii. Termín „zeměpisná označení“ se v literatuře i legislativě užívá ve trojím významu – užší, širším a specifickém.²²

Užší význam představuje definice v čl. 22 bod 1 Dohody TRIPS²³, podle které jsou zeměpisná označení „*označeními, která určují zboží jako zboží, pocházející z území Člena, nebo oblasti, nebo místa tohoto území, jestliže lze danou jakost, pověst nebo jiné charakteristické znaky zboží připsat v podstatě jeho zeměpisnému původu.*“ V širším významu se termín v literatuře užívá jako zastřešující pojem pro všechna označení odkazující na zeměpisný původ výrobků a specificky bývá používán v některých evropských nařízeních regulujících lihoviny a vína.²⁴

---

²¹ *Tamtéž*, bod 82.

²² KELBLOVÁ, op. cit. pozn. 6, s. 8.

²³ Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví (zkratka TRIPS znamená Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights), jedná se o přílohu 1c Dohody o zřízení Světové obchodní organizace (WTO) a v ČR je vyhlášena jako sdělení MZV č. 191/1995 Sb. ČR je stranou Dohody TRIPS od roku 1995.

²⁴ KELBLOVÁ, op. cit. pozn. 6., s. 9.

Dle náročnosti splnění podmínek právní ochrany se rozlišují jednotlivé typy zeměpisných označení – označení původu a zeměpisná označení. Nařízení EU č. 1151/2012²⁵ navíc rozlišuje také zaručené tradiční speciality, které představují právo tradičního označení původu výrobku.

1.2.1. Typy zeměpisných označení podle nařízení č. 1151/2012

Nařízení č. 1151/2012 představuje zřejmě nejvýznamnější právní normu v oblasti zeměpisných označení na území Evropské unie. Vzhledem k jeho přímé použitelnosti a jednotící funkci zásadně ovlivňuje právní úpravu, včetně terminologie, ve všech členských státech EU.

Nejpřísnější podmínky stanovuje nařízení v čl. 5 odst. 1 pro označení původu (anglicky „*destination of origin*“), kterým se rozumí „*název, který identifikuje produkt:*

- a) *pocházející z určitého místa či regionu nebo ve výjimečných případech z určité země;*
- b) *jehož jakost nebo vlastnosti jsou zásadně nebo výlučně dány konkrétním zeměpisným prostředím s jeho vlastními přírodními a lidskými činiteli a*
- c) *u něhož všechny fáze produkce probíhají ve vymezené zeměpisné oblasti.“*

Zeměpisné označení (anglicky „*geographical indication*“) je definováno v čl. 5 odst. 2 nařízení jako „*název, který identifikuje produkt:*

- a) *pocházející z určitého místa, regionu nebo země;*
- b) *jehož danou jakost, pověst nebo jiné vlastnosti lze přičíst především jeho zeměpisnému původu a*
- c) *u něhož alespoň jedna z fází produkce probíhá ve vymezené zeměpisné oblasti.“*

Hlavním rozdílem mezi označením původu a zeměpisným označením je zde přísnost požadavku místa produkce ve vymezené zeměpisné oblasti. Zatímco u označení původu musí všechny fáze produkce probíhat v dané oblasti, u zeměpisného označení postačuje, aby byla v této oblasti lokalizována pouze jedna z fází produkce. U zeměpisného označení se také obecně připouští, aby místem produkce byla celá země.

Ze srovnání dále vyplývá, že vliv geografického původu na vlastnosti produktu u zeměpisných označení nemusí být výlučný, jelikož je zde využit termín „především“. Zeměpisný původ produktu nesoucí zeměpisné označení mu také nemusí nutně udělit pouze jakost a vlastnosti, ale postačí, že mu poskytuje jeho pověst, tedy obecnou známost, která není u označení původu vůbec zmíněna. U zeměpisného označení naopak nejsou vůbec zmíněny přírodní a lidské činitele, což lze vyložit tak, že nemusí být přítomny oba.

---

²⁵ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1151/2012 ze dne 21. listopadu 2012, o režimech jakosti zemědělských produktů a potravin

Příkladem chráněného označení původu je olivový olej Kalamata, jehož všechny fáze výroby probíhají v řeckém regionu Kalamata z oliv odrůd této oblasti. Jako příklad chráněného zeměpisného označení lze uvést šunku Westfälischer Knochenschinken, která se vyrábí ve Vestfálsku podle starého tradičního receptu, ale maso použité při její výrobě nemusí pocházet pouze ze zvířat narozených a chovaných v daném německém regionu.²⁶

Jak již bylo zmíněno, nařízení č. 1151/2012 ve své hlavě III definuje ještě třetí z režimů jakosti, světově ojedinělý institut zaručených tradičních specialit, který představuje samostatné a odděleně úředně zapisované označení zeměpisného původu. Jejich právní režim byl podle čl. 17 zaveden s cílem zachovat tradiční metody produkce a tradiční receptury a informovat spotřebitele o vlastnostech těchto tradičních receptur a produktů, které představují přidanou hodnotu.

Název lze podle čl. 18 odst. 1 zapsat jako zaručenou tradiční specialitu (anglicky „traditional specialties guaranteed“), „pokud popisuje konkrétní produkt nebo potravinu, které:
a) jsou výsledkem způsobu produkce, zpracování nebo složení odpovídajících **tradičním** postupům pro dotyčný produkt či potravinu nebo
b) jsou vyrobeny ze surovin nebo přísad, které jsou **tradičně** používány.“

Dle dodatečných podmínek v čl. 18 odst. 2 musí být takový název nadto tradičně používán jako název konkrétního produktu nebo označovat tradiční povahu nebo specifickou vlastnost produktu.

Výraz „tradiční“ ve smyslu definice v čl. 3 odst. 3 nařízení znamená prokázané používání na domácím trhu po dobu nejméně 30 let, což je doba, která umožňuje předávání mezi generacemi. V porovnání s ostatními režimy jakosti zde není rozhodující spjatost produktu s konkrétní zeměpisnou oblastí, ale zvláštní vlastnosti daného produktu. Při dodržení podmínek tak produkt může vyrobit prakticky kdokoli, jelikož zde chybí kritérium místa produkce ve vymezené oblasti. Příkladem zapsané zaručené tradiční speciality je pivo Gueuze, které se vyrábí tradičním způsobem spontánního kvašení, obvykle v Bruselu a jeho blízkém okolí. Jelikož se jedná o zaručenou tradiční specialitu, ochrana se vztahuje na výrobní postup a samotná výroba tak může probíhat v podstatě kdekoli. Zaručenou tradiční specialitou je také Pražská šunka.²⁷

---

²⁶ Režimy jakosti – přehled, 2023. *Evropská komise* [online]. [cit. 2023-04-17]. Dostupné z: https://agriculture.ec.europa.eu/farming/geographical-indications-and-quality-schemes/geographical-indications-and-quality-schemes-explained_cs

²⁷ *Tamtéž.*

1.2.2. Typy zeměpisných označení podle Lisabonské dohody

Vlastní terminologii zavádí také, v oblasti zeměpisných označení stěžejní, Lisabonská dohoda²⁸ a Ženevský akt²⁹, z čehož lze získat zajímavé srovnání s terminologií užívanou v EU, jelikož EU nedávno přistoupila k Ženevskému aktu. Přistoupení a jeho důsledkům bude věnován prostor v dalších částech této práce. Ženevský akt aktualizuje Lisabonskou dohodu, která pochází z roku 1958 a zajišťuje tak její kompatibilitu s aktuálně platnými mezinárodními dohodami.

Lisabonská dohoda definuje pouze jediný režim jakosti, a to označení původu v čl. 2 odst. 1, kterým se rozumí „*zeměpisný název země, oblasti nebo místa sloužící k označení, odkud pochází výrobek, jehož **jakost anebo znaky jsou dány výlučně nebo podstatně zeměpisným prostředím, čítaje v to činitele přírodní a činitele lidské.***“ Ženevský akt obsahuje v čl. 2 odst. 1 bod i) obdobnou definici označení původu, která kromě nepodstatných formulačních rozdílů obsahuje ještě jeden důsledek zeměpisného původu, který musí být přítomen, a sice poskytnutí obecné známosti výrobku (notoriety).

Zeměpisné označení upravuje pouze Ženevský akt, který jej definuje v čl. 2 odst. 1 bod ii) jako „*označení chráněné ve smluvní straně původu, sestávající z názvu zeměpisné oblasti nebo obsahující tento název nebo sestávající z jiného názvu, o němž je známo, že odkazuje na tuto zeměpisnou oblast, které označuje výrobek pocházející z této zeměpisné oblasti, jestliže lze danou **jakost, pověst nebo jinou vlastnost výrobku převážně přičítat jeho zeměpisnému původu.***“

Ze srovnání náročnosti podmínek ochrany označení původu a zeměpisného označení vyplývá, že vliv zeměpisné oblasti původu na vlastnosti výrobku (jakost, pověst) je u zeměpisného označení vyžadován pouze převážný, nikoli výlučný. Také zde není zmíněn požadavek na přítomnost lidských i přírodních činitelů. Co se týče požadavku na známost výrobku, u označení původu ve smyslu Ženevského aktu se jedná o znak kumulativní, který musí být naplněn, zatímco u zeměpisného označení představuje pouze jeden z možných důsledků zeměpisného původu výrobku. Zeměpisné označení je tedy i zde vázáno na splnění benevolentnějších podmínek ochrany, než je tomu u označení původu.

---

²⁸ Lisabonská dohoda na ochranu označení původu a o jejich mezinárodním zápisu ze dne 31. října 1958, revidované ve Stockholmu dne 14. července 1967. Na našem území byla vyhlášena jako vyhl. č. 67/1975 Sb. ve znění vyhl. č. 79/1985 Sb.

²⁹ Ženevský akt Lisabonské dohody o označeních původu a zeměpisných označeních ze dne 20. května 2015, který vstoupil v platnost dne 26. února 2020. ČR je smluvní stranou Ženevského aktu od 2. září 2022. Jedná se o smlouvu spravovanou Světovou organizací duševního vlastnictví (WIPO).

2. Význam zeměpisných označení v EU

V současných podmínkách na trhu potravin a zemědělských výrobků čelí podnikatelé velké konkurenci, a to jak na úrovni vnitrostátních, tak zahraničních produktů. V takovém prostředí je nezbytné zviditelnit a zároveň ochránit svůj produkt. Podnikatelé proto výrobky při uvádění na trh označují nejrůznějšími označeními, která mají zákazníka upozornit na původ výrobku a jeho jedinečné vlastnosti a pomoci mu zorientovat se na trhu. Zeměpisná označení nejenže chrání obchodní názvy konkrétních produktů, ale také (na rozdíl od ochranných známek) zdůrazňují jedinečné vlastnosti a jakost produktů dané jejich zeměpisným původem a „know-how“ konkrétního regionu.

Mezi hlavní funkce zeměpisných označení patří dle Zdvihalové funkce propagační a soutěžní. Zeměpisná označení prezentují zvláštní podmínky, které doprovázejí vznik produktů a poskytují jim jedinečné vlastnosti a jakost požadované zákazníky. Výrobci, kteří své zboží takto označují, získávají díky větší viditelnosti produktů lepší pozici na trhu oproti konkurenci. Toto zviditelnění podporuje návratnost investic do kvality produkce, což často vede k dalšímu zlepšení kvality výrobků a dalším přínosům jak pro výrobce samé, tak pro jejich zákazníky. Zeměpisná označení dále plní funkci garanční, která se projevuje poskytnutím záruky kvality, kterou vykazují výrobky pocházející z určité zeměpisné oblasti, spotřebiteli. Zboží se zeměpisným označením je individualizováno a odlišeno od zboží s jiným geografickým původem. Tento důsledek souvisí s poslední z důležitých funkcí – funkcí ochrannou. Zeměpisná označení chrání výrobce, jelikož je zakázáno klamavým způsobem uvádět zeměpisná označení. Chrání ale také spotřebitele díky požadavkům kladeným na registrovaná zeměpisná označení, co se týká jejich kvality, vlastností a dodržení specifikace. Tyto požadavky tak brání konkurenčním výrobcům v užívání zeměpisného označení pro zboží, které nespĺňuje všechny podmínky výroby.³⁰

V rámci Evropské unie hrají zeměpisná označení čím dál významnější roli. Režimy jakosti EU pomáhají, dle informací Evropské komise, chránit dědictví evropského zemědělského sektoru, zvyšují povědomí o kvalitních evropských produktech u zákazníků na celém světě a jsou důležitou součástí obchodních dohod. Uplatňují se také v boji s padělkami a obecně s výrobky, které by mohly ohrozit reputaci původních, lokálních a regionálních produktů a (zejména) ohrozit živobytí jejich producentů.³¹ Ze zmíněného vyplývá, že zeměpisná označení fungují v EU především jako defenzivní nástroj, jakási bezcelní překážka pro dovážené napodobeniny.

---

³⁰ ZDVIHALOVÁ, op. cit. pozn. 15, s. 171.

³¹ Protecting local food and drinks: 3 500 geographical indications registered, 2023. *Evropská komise* [online]. 23. 2. 2023 [cit. 2023-04-18]. Dostupné z: https://agriculture.ec.europa.eu/news/protecting-local-food-and-drinks-3-500-geographical-indications-registered-2023-02-23_en

Výrobky se zeměpisným označením jsou dle statistiky Evropské komise prodávány zejména na národních trzích (58 % jejich prodejní hodnoty), zbytek se dělí rovným dílem mezi evropský a globální trh.³² K dubnu roku 2023 bylo Evropskou komisí zaregistrováno přes 3,5 tisíce zeměpisných označení se zastoupením všech členských zemí EU. Největší reprezentaci v celkovém počtu mají označení původu (cca 1 870), o něco méně je zeměpisných označení (cca 1 644) a zdaleka nejmenší počet registrací se nachází v rejstříku zaručených tradičních specialit (cca 64). Největšími zastánci zeměpisných označení v EU, což se ukazuje zejména při sjednávání obchodních dohod EU, jsou země z tzv. „jižní pětice“: Francie, Řecko, Itálie, Portugalsko a Španělsko. Z těchto zemí pochází dohromady přes 70 % všech registrovaných zeměpisných označení a zhruba 80 % zeměpisných označení vín.³³

Huysmans ve své studii dospěl k závěru, že díky vysokému zastoupení zeměpisných označení v zemích „jižní pětice“ je vyjednávací pozice těchto států při sjednávání obchodních dohod EU velmi silná. Ačkoli sjednávání obchodních dohod spadá do pravomocí Evropské komise, k jejich uzavření potřebuje souhlas členských států. Ze srovnání již uzavřených dohod vyplynulo, že obchodní dohoda bude těmito státy ratifikována jedině v případě, že poskytuje ochranu důležitým zeměpisným označením z těchto zemí a zároveň jejich dostatečnému počtu. Často se však jedná o označení ekonomicky málo významná. Zeměpisná označení jsou pro země „jižní pětice“ klíčová nejen z hlediska ekonomického, ale zejména z hlediska kulturního, pro což Huysmans ve své práci užívá pojem „gastronacionalismus“.³⁴ Obchodním dohodám EU bude věnováno více prostoru v dalších částech práce.

Nejaktuálnější studie Evropské komise z roku 2020 odhaduje, že v roce 2017 byla celková prodejní hodnota všech zeměpisných označení přes 77 miliard eur. Toto číslo odpovídalo 7 % prodejní hodnoty celého evropského odvětví výroby potravin a nápojů (1 107 miliard eur). Studie přišla se zjištěním, že prodejní hodnota produktu se zeměpisným označením je ve srovnání s hodnotou obdobných produktů bez této ochrany v průměru dvojnásobná. Poměr byl nejvyšší v případě vín (2,85) a lihovin (2,52), nejmenší pak u zemědělských produktů (1,5).³⁵

---

³² *Tamtéž.*

³³ EAmbrosia: the EU geographical indications register, 2023. *Evropská komise* [online]. [cit. 2023-04-18]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/food-safety-and-quality/certification/quality-labels/geographical-indications-register/>

³⁴ HUYSMANS, Martijn, 2022. Exporting protection: EU trade agreements, geographical indications, and gastronationalism. *Review of International Political Economy*. 29(3), s. 979-1005.

³⁵ Geographical Indications – a European treasure worth €75 billion, 2020. *Evropská komise* [online]. 20. 4. 2020 [cit. 2023-04-18]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_683

2.1. Přínosy a překážky zeměpisných označení pro výrobce

Vyšší ceny produktů jsou považovány za jednu z hlavních výhod, ke které mají producenti přístup díky účasti v systému zeměpisných označení. Důvodem je, že zákazníci jsou mnohdy ochotni připlatit si za kvalitnější produkt. Nabídkou kvalitnějších produktů získávají jejich výrobci přístup na nové trhy a mohou tak těžit z globalizace. Zeměpisná označení také pomáhají zachovat kulturní identitu.³⁶ Na druhou stranu někteří autoři tvrdí, že existují četné překážky, které brání tomu, aby byly výhody zeměpisných označení dostupné všem výrobcům.

Co se překážek týče, ty mohou být způsobeny například organizačními problémy, neefektivními vnitrostátními institucemi, neznalostí tématu, přivlastňováním si hodnoty nejmenšími subjekty v dodavatelském řetězci a asymetrií moci. Jelikož je pro přístup k zeměpisným označením nutné kolektivně splnit určité požadavky a producenti proto potřebují navzájem spolupracovat, úspěchu zeměpisných označení může bránit neexistence reprezentativní organizace nebo organizační problémy v podobě např. protichůdných zájmů nebo nedostatku důvěry mezi výrobci.³⁷ Proto lze konstatovat, že výhody, které zeměpisná označení mohou nabídnout, nejsou absolutní a jejich účinnost se liší v jednotlivých regionech.

Studie provedená Joosse et al. se zaměřila na nerovnoměrné rozložení zeměpisných označení v evropských regionech, ze kterého pramení nevyvážené těžení z jejich ekonomických přínosů. Podle této studie existuje na regionální úrovni spojení mezi počtem již zavedených zeměpisných označení a počtem nově registrovaných zeměpisných označení. To znamená, že existence zeměpisných označení zvyšuje pravděpodobnost vzniku nových zeměpisných označení v daném regionu díky absenci informační asymetrie. Čím více zavedených zeměpisných označení se nachází v konkrétním regionu, tím více lokálních výrobců i spotřebitelů se o existenci těchto režimů může dozvědět. V důsledku toho se zvyšuje pravděpodobnost nových žádostí, jelikož vzroste motivace výrobců zapojit se do trhu, který již v regionu existuje.³⁸

---

³⁶ CARDOSO, Vitória Aparecida, Ana Elisa Bressan Smith LOURENZANI, Marcellus Marques CALDAS, Cristiane Hengler Corrêa BERNARDO a Roberto BERNARDO, 2022. The benefits and barriers of geographical indications to producers: A review. *Renewable Agriculture and Food Systems*. 37(6), 707-719, s. 711.

³⁷ *Tamtéž*, s. 715.

³⁸ JOOSSE, Sofie, Pepijn OLDERS a Wiebren J. BOONSTRA, 2021. Why are geographical indications unevenly distributed over Europe? *British Food Journal*. 123(13), 490-510, s. 503-505.

2.2. Aktuální otázky a vztah k inovacím

Mohlo by se zdát, že zeměpisná označení a inovace³⁹ nejsou kompatibilní. Systém zápisu nového zeměpisného označení vyžaduje, aby žadatelé při registraci zeměpisného označení uvedli specifikaci produktu, kterou musí následně všichni uživatelé zeměpisného označení dodržovat. Tato kritéria poskytují jistotu, že chráněný produkt vykazuje očekávanou kvalitu a vlastnosti, zároveň však mohou představovat překážku pro změnu zapsaných vlastností produktu v důsledku inovativních řešení. Zejména specifikace produktu tedy může způsobit omezenou flexibilitu, která brání inovacím. Tento poznatek je sice pravdivý, ale může být zkratkovitý. Moerland zastává názor, že i tak rigidní systém, jaký představují zeměpisná označení, vytváří pobídky pro inovace. Nejsilnější pobídka je pro marketing nových nebo vylepšených výrobků se zeměpisným označením. Mezi dalšími uvádí pobídku pro vznik nových chráněných produktů a zlepšování již existujících produktů.⁴⁰

Potenciál zeměpisných označení usnadnit marketing nových nebo vylepšených produktů nejspíš nevyvolá mnoho kontroverzí. Drobní výrobci mají samostatně malou motivaci investovat větší částky do marketingové strategie pro svůj produkt. Situace se mění, pokud jsou výrobci sdruženi v seskupení producentů nebo zpracovatelů produktu se zeměpisným označením. V takové situaci je pravděpodobnější, že v tomto seskupení budou realizovat svůj společný zájem – marketing chráněného produktu – a také těžit z úspor z rozsahu.⁴¹

Systém zeměpisných označení obecně nemotivuje k vytváření nových produktů se silnou vazbou k oblasti původu. Odměňuje naopak zachování stávajícího stavu a chrání výrobu produktu specifických vlastností spojených s daným regionem. Tento systém však může motivovat k inovacím zejména v oblasti rozvoji venkova tím, že vytváří cenovou prémii pro chráněné výrobky, což vede k šetření, zda výrobek, který doposud nebyl komercializován, může také těžit z režimů jakosti a vstoupit tak na větší trh.⁴²

Zeměpisná označení mohou vést také ke zlepšení již chráněných výrobků. Inovace se pravděpodobně nebude týkat hlavních vlastností výrobku, ale spíše ekonomické hodnoty zeměpisných označení. Nařízení č. 1151/2012 zdůrazňuje úlohu seskupení producentů nebo zpracovatelů v této oblasti. Seskupení má podnikat kroky ke zlepšování výkonnosti režimů jakosti, jako je rozvoj ekonomických odborných znalostí a analýz, šíření ekonomických informací a

---

³⁹ Vývoj nového nebo vylepšeného produktu, služby nebo výrobního postupu.

⁴⁰ MOERLAND, Anke, 2019. Chapter 3: Geographical indications and innovation: what is the connection? In: *The Innovation Society and Intellectual Property*. Edward Elgar Publishing, 2019, s. 59.

⁴¹ *Tamtéž*, s. 76.

⁴² *Tamtéž*, s. 77.

poskytování rad producentům.⁴³ Tuto úlohu rozvíjí také recitál č. 57 nařízení, podle kterého mají seskupení vyvíjet obecně jakoukoli činnost, jejímž cílem je zlepšovat hodnotu a účinnost režimů jakosti EU. Inovace si lze ve smyslu tohoto nařízení představit formou analyzování potenciálních trhů, vypracování lepších marketingových strategií nebo zlepšování systému certifikace.⁴⁴

2.2.1. Kompatibilita zeměpisných označení a technologie blockchain

Spojení mezi zeměpisnými označeními a technologií blockchain je aktuálně diskutovaným tématem, které má své příznivce i odpůrce. Objevování inovativního potenciálu této technologie nad rámec kryptoměn se stává rutinou a jednou z jeho nejzavedenějších aplikací jsou potravinové dodavatelské řetězce. Možnost díky blockchainu účinněji a efektivněji sledovat zboží, jeho téměř nezměnitelnost a schopnost zvýšit koordinaci mezi různými stranami, to vše je považováno za přínos pro větší transparentnost a jistotu původu a kvality produktu. Blockchain je užitečný také při potřebě rychlého sledování zboží, které je potřeba stáhnout z trhu kvůli zajištění bezpečnosti potravin.⁴⁵

Aplikace blockchainu v zeměpisných označeních (zejména potravin) se jeho zastáncům jeví jako logické rozšíření z potravinových řetězců, jelikož jsou používána pro produkty, které mají specifický zeměpisný původ, se kterým jsou spojeny vlastnosti či pověst tohoto výrobku. Schopnost blockchainu posílit důvěru v provenienci, kvalitu a pravost produktu se přirozeně shoduje s hodnotami a účelem ochrany zeměpisných označení.⁴⁶ Aronzon navrhuje také další možnosti využití blockchainu v této oblasti: shromažďování informací pro orgány dohledu při posuzování souladu s předpisy, zaznamenávání certifikací v blockchainu nebo použití chytrých kontraktů („smart contracts“) k zabránění tomu, aby se na trh dostaly nevyhovující výrobky apod.⁴⁷

Jakkoli má technologie blockchain v oblasti zeměpisných označení spoustu potenciálního využití, otázkou zůstává, jak by její implementaci přivítali výrobci produktů se zeměpisným označením. Tito výrobci si mnohdy zakládají na tom, že jsou tradiční a malého rozsahu. Organizují se v seskupeních, aby využili kolektivní sílu. Zavedení potenciálně nákladného a technologicky náročného systému, jakým je blockchain, může být nad jejich kompetence a koordinační schopnosti. Mnozí výrobci navíc nechtějí investovat do zdánlivě zbytečných technologií a dosud

---

⁴³ Čl. 45 odst. 1 písm. e) nařízení č. 1151/2012.

⁴⁴ MOERLAND, op. cit. pozn. 35, s. 78.

⁴⁵ ARONZON, Stephanie M, 2020. Blockchain and geographical indications: a natural fit? *Journal of Intellectual Property Law & Practice*. 15(11), 913-925, s. 913.

⁴⁶ *Tamtéž*, s. 914.

⁴⁷ *Tamtéž*, s. 918-919.

ani nevyužívají elektronické operace ve výrobě.⁴⁸ Jelikož technologie blockchain nabízí spoustu inovativních řešení, bylo by, myslím, vhodné ji dále sledovat. V budoucnosti může být tato technologie běžnou součástí každodenní reality.

---

⁴⁸ *Tamtéž*, s. 923.

3. Mezinárodní smlouvy v oblasti zeměpisných označení

Mezinárodní smlouvy jsou cenným nástrojem pro ochranu zeměpisných označení, jelikož umožňují překonat jejich teritoriální charakter. Práva nositelů zeměpisných označení jsou totiž tradičně chráněna jen na území státu, kde byla jejich registrace provedena. V oblasti průmyslových práv, včetně zeměpisných označení, se již v průběhu průmyslové revoluce a růstu mezinárodního obchodu objevila potřeba poskytnout ochranu těmto právům nejen na úrovni jednotlivých států, ale v určité minimální míře i na mezinárodní úrovni. Mezinárodní smlouvy se staly klíčovými pro zajištění minimálních pravidel ochrany zeměpisných označení mimo území jejich původu. Nejvýznamnější mezinárodní dohody v oblasti průmyslových práv jsou založeny na zásadách mnohostrannosti, asimilace a reciprocity, kdy každá z velkého počtu smluvních stran klade na příslušníky z ostatních členských států stejné požadavky jako na své vlastní příslušníky a přiznává jim stejná práva a postavení.⁴⁹

3.1. Pařížská úmluva na ochranu průmyslového vlastnictví

První mnohostranná mezinárodní úmluva na ochranu průmyslového vlastnictví, která v podstatě položila základy pro mezinárodní ochranu zeměpisných označení, byla podepsána v Paříži v 1883 pod názvem Pařížská úmluva na ochranu průmyslového vlastnictví⁵⁰. Úmluva si kladla za cíl poskytnout co nejširší ochranu průmyslových práv v co nejvíce zemích. Dílčí ustanovení v různých bilaterálních dohodách v oblasti obchodu nebo námořní dopravy totiž neposkytovaly dostačující jistotu v mezinárodním měřítku. Usilovala také o sjednocení průmyslově-právních norem mezi smluvními zeměmi a podnítila rozvoj ochrany průmyslových práv v zemích, kde ještě nebyla rozvinuta. Zároveň měla za cíl zdůvodnit poskytování ochrany průmyslových práv. Pařížská úmluva představovala rámec pro vnitrostátní právní předpisy jednotlivých členských zemí.⁵¹

Čl. 1 odst. 2 Pařížské úmluvy zahrnuje mezi předměty ochrany průmyslového vlastnictví, mimo jiné, také „*údaje o provenienci zboží nebo označení jeho původu*.“ Tyto pojmy však blíže nedefinuje a explicitně nevyžaduje, aby členské státy poskytovaly ochranu zeměpisným označením. V čl. 1 odst. 3 je dále vysvětleno, že průmyslové vlastnictví je třeba chápat v nejširším pojetí, které se neomezuje pouze na obchod a průmysl v užším smyslu, ale zahrnuje *také „průmysl zemědělský a těžařský“* a „*všechny výrobky umělé nebo přirozené*.“

⁴⁹ KELBLOVÁ, op. cit. pozn. 6, s. 12.

⁵⁰ Pařížská úmluva na ochranu průmyslového vlastnictví ze dne 20. března 1883, ve znění pozdějších revizí. Na našem území byla vyhlášena jako vyhl. č. 64/1975 Sb. ve znění vyhl. č. 81/1985 Sb.

⁵¹ ZDVIHALOVÁ, op. cit. pozn. 15, s. 224.

Následky nedovoleného označení výrobku tovární nebo obchodní známkou či jménem stanoví čl. 9 Úmluvy. Při dovozu takto označeného zboží dojde k zabavení výrobku, pokud toto umožňuje právní řád dané země. Zabavení se dle čl. 9 odst. 3 provede „*rovněž v zemi, kde došlo k nedovolenému značení, nebo v zemi, kam byl výrobek dovezen.*“ Zmíněná ustanovení se dle čl. 10 odst. 1 použijí v případě přímého i nepřímého užití falešného označení původu výrobku či totožnosti výrobce nebo obchodníka. Dle čl. 10 odst. 1 Pařížské úmluvy tedy bylo vyžadováno, aby označení původu bylo věcně nepravdivé, nikoli pouze zavádějící, a sankcí bylo zabavení výrobku bez dalších předpokládaných civilních nebo trestních sankcí. Povinnost zabavit zboží při dovozu navíc platila pouze v rozsahu, v němž bylo tato opatření předvídáno vnitrostátním právem. V čl. 19 Pařížská dohoda vyhradila svým členům také „*právo sjednávat odděleně mezi sebou zvláštní dohody na ochranu průmyslového vlastnictví.*“

Dále uvedené mezinárodní smlouvy navazují na Pařížskou úmluvu a její základní principy, ale až ony poskytují zeměpisným označením významnější ochranu.

3.2. Madridská dohoda o potlačování falešných nebo klamavých údajů o původu zboží

Jelikož původní Pařížská úmluva zakazovala jen používání falešných a nikoli zavádějících označení původu, řada jejích signatářských zemí navrhovala komplexnější formu regulace pro to, co lze považovat za významné zneužití duševního vlastnictví.⁵² Reakcí bylo uzavření Madridské dohody⁵³ v roce 1891, která rozvádí některá kusá ustanovení Pařížské úmluvy. Dopad Dohody byl však omezený, jelikož k dnešnímu dni k ní přistoupilo pouze 36 zemí⁵⁴, což je významně méně než k Pařížské úmluvě se 179 signatáři⁵⁵.

Madridská dohoda postihuje dle čl. 1 odst. 1 užívání falešných (objektivně nepravdivých), ale také klamavých údajů o původu zboží, kterými je přímo nebo nepřímo označena jako místo původu některá ze signatářských zemí, nebo místo ležící v některé z těchto zemí. Sankcí za dovoz takového výrobku je zabavení v každé z členských zemí. V dalších odstavcích článku 1 je dále specifikováno, že k zabavení výrobku dojde také v zemi, kde byl takový údaj o původu připojen, či kam byl výrobek s tímto údajem dovezen. Pokud toto legislativa některé země neumožňuje, tak se zabavení při dovozu nahradí zákazem dovozu, eventuálně se toto opatření nahradí žalobami a

---

⁵² BLAKENEY, op. cit. pozn. 12, s. 13.

⁵³ Madridská dohoda o potlačování falešných nebo klamavých údajů o původu zboží ze dne 14. dubna 1891, ve znění pozdějších revizí. Na našem území byla vyhlášena jako vyhl. č. 64/1963 Sb.

⁵⁴ WIPO-Administered Treaties: Madrid Agreement (Indications of Source). *WIPO Lex* [online]. [cit. 2023-04-27]. Dostupné z: https://www.wipo.int/wipolex/en/treaties/ShowResults?search_what=C&treaty_id=3

⁵⁵ WIPO-Administered Treaties: Paris Convention. *WIPO Lex* [online]. [cit. 2023-04-27]. Dostupné z: https://www.wipo.int/wipolex/en/treaties/ShowResults?search_what=C&treaty_id=2

prostředky, které zákonodárství dané země dovoluje. Dle čl. 2 Dohody k zabavení výrobku dojde na žádost celního úřadu, který následně informuje účastníka řízení. Úřady však nejsou povinny zabavit zboží v případě průvozu.

Ustanovení Madridské dohody v souladu s čl. 3 „*nezabraňují prodávajícímu, aby uvedl své jméno nebo svou adresu na výrobky, které pocházejí odjinud než ze země prodeje.*“ Pokud prodejce tento údaj uvede, musí k němu být připojena přesná a zřetelná informace o zemi a místě původu nebo jiný údaj, který vyloučí vznik jakéhokoli omylu o skutečném původu výrobku. V následujícím čl. 3 bis se signatářské země zavazují zakázat používání veřejné reklamy, která by mohla uvést spotřebitele v omyl ohledně původu výrobku. Taková reklama může být ve formě jakéhokoli obchodního sdělení, například oznámení, obchodní korespondence, znaků nebo dokladů. Národní soudy mají dle čl. 4 kompetenci rozhodnout, na která označení se kvůli druhovosti Dohoda neuplatí.

Podobně jako v Pařížské úmluvě, ani zde není pojem „údaj o původu“ blíže definován, a proto je jej třeba chápat široce – jako prostý údaj o místě, kde bylo zboží vyrobeno i jako označení geografického původu, který určuje vlastnosti výrobku. Madridská dohoda stanovuje administrativní sankci zabavení falešně či klamavě označeného výrobku, ale nechrání označení původu jako takové. Nelze ji proto chápat jako příliš účinný nástroj ochrany výrobků, které mají díky svému zeměpisnému původu zvláštní vlastnosti. Význam má naopak pro spotřebitele a zejména pro celní orgány, které díky ní získají údaje o skutečném původu výrobku pro účely stanovení celního poplatku.⁵⁶ Madridská dohoda nepamatuje na falešné údaje o konkrétním producentovi či obchodníkovi, ale na tuto oblast se vztahují ustanovení Pařížské úmluvy.

3.3. Lisabonská dohoda na ochranu označení původu a o jejich mezinárodním zápisu

Lisabonská dohoda, která byla uzavřena v roce 1958, je specializovanou mnohostrannou mezinárodní smlouvou, která usnadnila mezinárodní ochranu označení původu a přispěla k harmonizaci tohoto specifického průmyslového práva. Vznikla, stejně jako předchozí mezinárodní úmluvy, v rámci činnosti dnešní Světové organizace duševního vlastnictví (WIPO, dříve BIRPI⁵⁷). Objevila se relativně pozdě, jelikož právo označení původu jako zvláštní právo průmyslového vlastnictví je pro legislativu mnoha zemí neznámé. Cílem Lisabonské dohody bylo

---

⁵⁶ TÝČ a CHARVÁT, op. cit. pozn. 7, s. 62.

⁵⁷ Zkratka BIRPI (Bureaux internationaux réunis pour la propriété intellectuelle) představovala Spojené mezinárodní úřady pro duševní vlastnictví. Mezinárodní úřady byly ustanoveny jednotlivými mezinárodními smlouvami – Pařížskou úmluvou, Madridskou dohodou a dalšími – k jejich periodické revizi. V roce 1967 došlo ke sloučení mezinárodních úřadů a jejich přeměnu v dodnes mimořádně aktivní Světovou organizaci duševního vlastnictví (WIPO), která je součástí systému Organizace spojených národů (OSN). TÝČ a CHARVÁT, op. cit. pozn. 7, s. 63.

nejen poprvé definovat a kodifikovat označení původu jako způsob ochrany specifické výroby, ale také překonat teritoriální omezenost ochrany a dodat označení původu mezinárodní rozměr.⁵⁸ Důležitým přínosem bylo zavedení možnosti mezinárodního zápisu označení původu pro smluvní státy – jednotného registračního systému (tzv. Lisabonského systému) rovněž spravovaného WIPO. Nejvíce platných registrací v databázi Lisbon Express k dnešnímu dni drží Francie (426, z toho 318 je pro vína), následuje Itálie (175) a Česká republika (75).⁵⁹

Dosažení hlavního cíle Lisabonské dohody, kterým je harmonizace ochrany označení původu, brání nízký počet jejích smluvních států. K dnešnímu dni byla ratifikována pouze ve 30 zemích, ze kterých je sedm členským státem EU (Bulharsko, Česká republika, Francie, Itálie, Maďarsko, Portugalsko a Slovensko).⁶⁰ Důvodem nízké účasti v Lisabonském systému je již zmíněná absence úpravy označení původu v právních rádech zemí jako jsou Spojené státy, Austrálie nebo Kanada. Tyto a další země, jak již bylo vysvětleno výše, preferují ochranu zeměpisného původu zboží formou ochranných známek, nekalosoutěžní ochrany, nebo jejich právní řád rozlišuje jen zeměpisná označení (v užším smyslu), a proto měly s přistoupením k Lisabonské dohodě značné problémy.⁶¹

Země Lisabonské dohody tvoří dle čl. 1 Zvláštní unii v rámci Unie na ochranu průmyslového vlastnictví vytvořené Pařížskou úmluvou. V rámci této Zvláštní unie se členské státy zavazují chránit označení původů výrobků, která jsou uznávána v zemi jejich původu a zaregistrována u WIPO. Lisabonská dohoda jako první v čl. 2 definovala označení původu, jak bylo podrobně rozebráno v podkapitole 1.2.2. o zeměpisných označeních podle Lisabonské dohody. Ochrana označení původu se podle čl. 3 garantuje proti „*veškerému přisvojování nebo napodobování, i když pravý původ výrobku je označen nebo i když označení je použito v překladu nebo je doprovázeno výrazy jako např. „druh“, „typ“, „způsob“, „imitace“ nebo pod.*“

Čl. 5 popisuje proces získání mezinárodní ochrany pro označení původu. Předpokladem pro mezinárodní zápis u Mezinárodního úřadu WIPO s konstitutivním účinkem je ochrana ve státě původu. Žádost o mezinárodní zápis do rejstříku WIPO se podává prostřednictvím národního úřadu⁶². Mezinárodní úřad oznámí zápisy úřadům zemí Zvláštní unie, které proti nim mohou ve lhůtě 1 roku uplatnit námitky. Námitky směřují proti účinku mezinárodního zápisu v zemi, která námitku vznesla. Označení zapsaná podle tohoto článku mají přednost před totožným označením

---

⁵⁸ *Tamtéž*, s. 63.

⁵⁹ Lisbon Express Database. *WIPO* [online]. [cit. 2023-05-01]. Dostupné z: <https://lisbon-express.wipo.int/struct-search>

⁶⁰ WIPO-Administered Treaties: Lisbon Agreement. *WIPO Lex* [online]. [cit. 2023-05-01]. Dostupné z: https://www.wipo.int/wipolex/en/treaties/ShowResults?search_what=C&treaty_id=10

⁶¹ ZDVIHALOVÁ, op. cit. pozn. 15, s. 231.

⁶² V ČR se žádost podává prostřednictvím Úřadu průmyslového vlastnictví (ÚPV).

dříve užívaným třetí stranou, která má nejdéle 2 roky na ukončení jeho používání. Označení chráněná mezinárodním zápisem nemohou v souladu s čl. 6 zdruhovět, pokud budou chráněna v zemi původu jako označení původu. Mezinárodní zápis je proveden na dobu neurčitou bez nutnosti jeho obnovy nebo placení udržovacího poplatku (čl. 7).

3.3.1. Ženevský akt Lisabonské dohody

Lisabonský systém ve své původní podobě se potýkal s kritikou ohledně absence ochrany zeměpisných označení (v užším smyslu), zastaralosti a nízké atraktivity pro další potenciální signatáře, kteří by rozšířili Zvláštní unii.⁶³ Členové Zvláštní unie jsou podle čl. 9 Lisabonské dohody (ve znění Revizního aktu z roku 1967) také členy Shromáždění, které, mimo jiné, zajišťuje chod a rozvoj Zvláštní unie a plnění cílů Lisabonské dohody. Také dává pokyn ke svolání revizních konferencí a mění prováděcí řád Dohody. S ohledem na kritiku stávajícího systému byla Shromážděním navržena revize Lisabonské dohody, která byla přijata na revizní konferenci konané v Ženevě v květnu roku 2015 jako Ženevský akt. Klíčové změny představovalo rozšíření Lisabonské dohody o zeměpisná označení a možnost členství mezinárodních organizací ve Zvláštní unii.

Ženevská konference se konala na půdě WIPO a jako pozorovatelé se jí mohli účastnit všichni členové této organizace, aniž by museli být členy Zvláštní unie. Nečlenské země však v souladu s čl. 13 odst. 2 Lisabonské dohody neměly na revizní konferenci hlasovací právo. Projednávání revizního aktu bylo spojeno s velkými tlaky ze strany nečlenských zemí, které spolu s absencí hlasovacího práva vedly k protestům ze strany odpůrců Lisabonského systému, ale také odpůrců zeměpisných označení jako takových. Země jako Spojené státy americké, Austrálie, Argentina nebo Japonsko tvrdily, že Ženevský akt není revizí, ale novou mezinárodní smlouvou z důvodu zahrnutí nového prvku zeměpisných označení a argumentovaly netransparentností mezinárodních organizací. Země Zvláštní unie však dokázaly nátlaku na změnu procedurálních pravidel hlasování, které by umožnily nečlenským zemím předkládat pozměňovací návrhy, úspěšně čelit.⁶⁴

Co se týká zásadní změn, které Ženevský akt přinesl, v čl. 2 se nachází revidovaná definice označení původu a nově již zmíněná definice zeměpisného označení (viz podkapitola 1.2.2.). Čl. 5 Ženevského aktu zavádí možnost podání žádosti o mezinárodní zápis přímo uživatelem, fyzickou osobou nebo právním subjektem, umožňují-li to právní předpisy země původu. Nově také mohou podat společnou žádost o mezinárodní zápis sousedící přeshraniční zeměpisné oblasti u společně

---

⁶³ ZDVIHALOVÁ, op. cit. pozn. 15, s. 232.

⁶⁴ *Tamtéž*, s. 234.

určeného orgánu. Za účelem rozšíření Lisabonského systému i do rozvojových zemí byly v čl. 7 odst. 3 zavedeny snížené poplatky za určité mezinárodní zápisy. Došlo také k posílení ochrany proti zdruhovění názvu, jelikož dle čl. 12 zapsaná označení „*nelze ve smluvní straně považovat za zdruhovělá*.“ Čl. 13 odst. 1 pak řeší vztah mezi mezinárodním zápisem a staršími ochrannými známkami. Dle tohoto ustanovení se přiznává ochrana starší ochranné známce, která byla přihlášená v dobré víře nebo získána v důsledku užívání v dobré víře ve smluvní straně.

Ženevský akt zavádí v čl. 28 odst. 3 možnost rozšíření smluvních stran i na mezivládní organizace za předpokladu, že alespoň jeden členský stát je stranou Pařížské úmluvy a tato organizace zároveň prohlásí, že byla řádně vnitřně zmocněna k tomu, aby se stala stranou Aktu. Rovněž musí v rámci organizace platit předpisy, podle kterých lze získat ochranu zeměpisných označení na regionální úrovni. Evropská unie tyto podmínky splnila a stala se smluvní stranou Ženevského aktu, který vstoupil v platnost dne 26. února 2020. Prvními 5 smluvními stranami Aktu, ze současných zatím 17, byly Albánie, Kambodža, Severní Korea, Evropská unie a Samoa.⁶⁵

Přistoupení Evropské unie k Ženevskému aktu předcházela jednání, která vyústila v soudní spor a rozsudek SDEU⁶⁶. V předmětném sporu podala Evropská komise k SDEU žalobu na neplatnost rozhodnutí Rady Evropské unie o přistoupení EU k Ženevskému aktu⁶⁷. Na stranu žalované Rady EU se přidalo, jako vedlejší účastníci, 10 členských zemí EU včetně České republiky, Francie, Řecka nebo Itálie. Komise navrhovala zrušení čl. 3 napadeného rozhodnutí ve znění „*Členské státy, které si to přejí, se zmocňují, aby společně s Unií Ženevský akt ratifikovaly nebo k němu případně přistoupily, a to v zájmu Unie a v plném souladu s její výlučnou pravomocí.*“ a čl. 4 v rozsahu, ve kterém obsahoval odkazy na členské státy, které by k Ženevskému aktu přistoupily. Rada EU oponovala, mimo jiné, argumentem, že čl. 3 zaručuje senioritu a kontinuitu ochrany označení původu již zapsaných v 7 členských státech EU, které se již účastní Lisabonského systému. SDEU v bodě 108 rozsudku dospěl k závěru, že Rada EU v předmětném rozhodnutí svými změnami značně zkreslila předmět a účel původního návrhu Komise, podle kterého měla k Ženevskému aktu přistoupit pouze Unie. Dále SDEU v bodě 128 rozsudku připustil, že zachování seniority a kontinuity označení původu zapsaných na základě Lisabonské dohody v sedmi členských státech Dohody je nezbytné v souladu se zásadou loajální spolupráce mezi Unií a členskými státy. Napadené články 3 a 4 rozhodnutí Rady byly SDEU

---

⁶⁵ WIPO-Administered Treaties: Lisbon Agreement – Geneva Act (2015). *WIPO Lex* [online]. [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: https://www.wipo.int/wipolex/en/treaties/ShowResults?search_what=A&act_id=50

⁶⁶ Rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) ze dne 22. listopadu 2022. *Evropská komise v. Rada Evropské unie*. Věc C-24/20.

⁶⁷ Rozhodnutí Rady (EU) 2019/1754 ze dne 7. října 2019 o přistoupení Evropské unie k Ženevskému aktu Lisabonské dohody o označeních původu a zeměpisných označeních

zrušeny a jejich účinky byly zachovány pouze pro státy, které ke dni vyhlášení rozsudku již využily zmocnění ratifikovat Ženevský akt nebo k němu přistoupit společně s EU (bod 133).

Pravidla, kterými se řídí práva a povinnosti EU po přistoupení k Ženevskému aktu stanoví nařízení č. 2019/1753.⁶⁸ Podle čl. 2 tohoto nařízení podává Evropská komise žádosti o mezinárodní zápis zeměpisných označení chráněných podle práva EU u Mezinárodního úřadu WIPO. O mezinárodní zápis mohou Komisi požádat fyzické nebo právnické osoby, nebo může žádost vycházet z vlastního podnětu členského státu. Komisi také podle čl. 5 náleží posoudit, zda jsou splněny podmínky k udělení celoevropské ochrany zeměpisným označením zapsaným podle Aktu v mezinárodním rejstříku WIPO, u kterých je zemí původu stát mimo EU. Nařízení dále upravuje v čl. 10 vztah k ochranným známkám a v čl. 11 přechodná pravidla pro označení původu pocházející ze zemí, které byly stranami Lisabonské dohody před přistoupením EU k Ženevskému aktu. Další články se týkají finančních záležitostí a monitorování závazků pro Komisi.

3.4. Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví (Dohoda TRIPS)

Zatímco Lisabonská dohoda předpokládá ochranu označení původu prostřednictvím jejich mezinárodního zápisu, záměr Dohody TRIPS byl odlišný. Dohoda TRIPS nepředepisuje preferovanou metodu ochrany zeměpisných označení, ale ponechává ji na rozhodnutí signatářů. Jako celek měla za cíl vytvořit hodnověrnější ochranu duševního vlastnictví v kontextu mezinárodních obchodních transakcí (při kterých často dochází k jeho porušování), a to formou spolehlivých donucovacích opatření vůči porušitelům.⁶⁹ Tento cíl však pro zeměpisná označení, kterým jsou v Dohodě věnovány zejména články č. 22-24, nebyl zcela naplněn. Dohoda totiž zavádí dva stupně ochrany zeměpisných označení – vyšší stupeň pro vína a lihoviny a nižší stupeň pro ostatní výrobky.

Ke sjednání Dohody TRIPS došlo v roce 1994 v rámci Uruguayského kola Všeobecné dohody o clech a obchodu (GATT). Dohoda je součástí komplexního souboru mezinárodních smluv, které umožnily zrod Světové obchodní organizace (WTO) a je závazná pro všechny její členy. Těžiště Dohody tvoří ochrana třech zásadních práv k průmyslovému vlastnictví, kterými jsou ochranné známky, patenty a autorská práva. Dohoda měla tvořit protipól komplexu mezinárodních úmluv spravovaných WIPO a být celkově vyšší úrovní efektivní ochrany jednotlivých práv k duševnímu vlastnictví pro potřeby mezinárodního obchodu. Tento záměr sice byl pro některá práva duševního vlastnictví naplněn, nikoli však pro zeměpisná označení. Jejich

---

⁶⁸ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1753 ze dne 23. října 2019 o opatřeních Unie po jejím přistoupení k Ženevskému aktu Lisabonské dohody o označeních původu a zeměpisných označeních

⁶⁹ TÝČ a CHARVÁT, op. cit. pozn. 7, s. 72.

výsledná dvouступňová koncepce ochrany je důsledkem tlaku zájmových skupin a obtížného kompromisu mezi skupinou ekonomicky významných odpůrců tradičního pojetí zeměpisných označení na evropském kontinentu a jeho příznivci. Ochrana je nadto udělována jen nepřímo, jelikož členské státy pouze poskytují právní nástroje k zabránění neoprávněného užívání označení za přítomnosti restriktivních podmínek.⁷⁰ Rada členů WTO, včetně zemí Evropské unie, má zájem o sjednocení vyššího stupně ochrany i pro výrobky nespádající do kategorií lihovin a vína a navrhuje také vytvoření společného mezinárodního rejstříku zeměpisných označení (podobný Lisabonskému systému). Zatím ale nepanuje shoda na podobě takového rejstříku.⁷¹

Nižší stupeň ochrany zeměpisných označení je obsažen v čl. 22, který zahrnuje již výše zmíněnou první celosvětově použitelnou definici zeměpisných označení. Jejich ochrana poskytnutá členskými státy je podmíněna prokázáním, že zeměpisné označení, které je v rozporu se skutečným místem původu zboží, uvádí veřejnost v omyl, nebo představuje akt nekalé soutěže ve smyslu článku 10 bis revidované Pařížské úmluvy (1967). Tato podmínka odpadá v čl. 23, který poskytuje dodatečnou ochranu pro zeměpisná označení vín a lihovin. Podle tohoto článku je ochrana poskytnuta zainteresovaným osobám, které se domáhají zabránění užívání zeměpisného označení pro vína nebo lihoviny, které nepocházejí z místa uvedeného v příslušném označení. Ochrana se vztahuje i na případy, kdy je skutečný původ zboží uveden, nebo je zeměpisné označení uvedeno v překladu či doprovázeno výrazy jako „druh“, „typ“, „styl“, „napodobenina“ apod. Podmínka prokázání existence nekalé soutěže nebo uvedení veřejnosti v omyl zde není vyžadována.

Dohoda TRIPS dále v čl. 22 a 23 upravuje také vztah k ochranným známkám a speciální pravidlo týkající se homonymních zeměpisných označení. Každému stejně znějícímu zeměpisnému označení pro vína bude podle čl. 23 odst. 3 poskytnuta stejná ochrana za podmínky spravedlivého zacházení s výrobcí a pokud tím nedochází ke klamání spotřebitele. Režimu tohoto článku by se vyhnula označení zapsaná v mezinárodním rejstříku zeměpisných označení pro vína, jehož vznik předpokládá čl. 23 odst. 4. Toto ustanovení ale zatím nebylo uvedeno v život. Čl. 24 pak obsahuje ustanovení pro mezinárodní jednání a doplňková pravidla pro oba režimy ochrany.

---

⁷⁰ *Tamtéž*, s. 73-74.

⁷¹ KELBLOVÁ, op. cit. pozn. 6, s.16.

4. Právní úprava zeměpisných označení v Evropské unii

Jak již bylo zmíněno, počátky právní úpravy zeměpisných označení lze v některých evropských zemích vysledovat již v období středověku. K významnému vývoji ochrany vysoce kvalitní místní produkce došlo na začátku dvacátého století ve státech kolem Středozevního moře. Země jako Francie, Španělsko nebo Itálie vypracovaly vlastní pravidla pro svá tradičně chráněná zeměpisná označení.⁷² V současnosti vzniká právní regulace zeměpisných označení zejména na půdě Evropské unie a obsahuje ji jak primární, tak sekundární evropské právo.

Prvopočátky ochrany zeměpisných označení na území Evropského společenství států lze pozorovat již v zakládací smlouvě Evropského hospodářského společenství z roku 1957. Římská zakládací smlouva přispěla k vytvoření budoucí Společné zemědělské politiky (SZP), která se v roce 1962 stala první a na dlouho také jedinou zcela sjednocenou politikou Společenství. Cílem SZP byla podpora vytvoření společného trhu a přispění ke stabilnímu hospodářskému růstu díky postupnému sblížení hospodářské politiky členských států. SZP měla zajišťovat přijatelné ceny pro občany, sdílení financování mezi členskými zeměmi a zaručovat ceny zemědělcům. SZP vytvořila podmínky pro vznik jednotného trhu EU v roce 1992.⁷³

Ve stejném roce byla přijata první komplexní legislativa pro ochranu zeměpisných označení zemědělských produktů a potravin – nařízení č. 2081/92⁷⁴ a nařízení č. 2082/92⁷⁵. Těmito předpisy byla založena nadstátní soustava jednotného práva ochrany zeměpisných označení *sui generis* pro zemědělské výrobky a potraviny, které v souladu s čl. 43 SFEU⁷⁶ spadají do SZP. Nařízení č. 2081/92 bylo založeno na tradičním pojetí ochrany zeměpisných označení, která byla podmíněna zápisem do rejstříku. Byl vytvořen jednotný unijní registrační systém zeměpisných označení, který zapovídá členským státům EU zřizovat vlastní vnitrostátní či regionální systémy. Vnitrostátní systémy se dle rozsudku SDEU ve věci „Salame Felino“⁷⁷ uplatní pouze na režimy ochrany zeměpisných názvů, které nespádají do působnosti tohoto nařízení (bod 28). Jednalo by se o názvy označující, z jaké zeměpisné oblasti produkt pochází, ale bez přítomnosti zvláštní souvislosti mezi jeho vlastnostmi a zeměpisným původem (bod 30). Ochrana takových označení

---

⁷² *Tamtéž*, s. 23.

⁷³ ZDVIHALOVÁ, op. cit. pozn. 15, s. 176.

⁷⁴ Nařízení Rady (EHS) č. 2081/92 ze dne 14. července 1992 o ochraně zeměpisných označení a označení původu zemědělských produktů a potravin

⁷⁵ Nařízení Rady (EHS) č. 2082/92 ze dne 14. července 1992 o osvědčeních o zvláštní povaze zemědělských produktů a potravin

⁷⁶ Smlouva o fungování Evropské unie, která spolu s dalšími zřizovacími smlouvami mezi členskými státy tvoří primární právo EU.

⁷⁷ Rozsudek Soudního dvora (devátého senátu) ze dne 8. května 2014. „*Salame Felino*“. Věc C-35/13.

je tak i nadále možná na základě vnitrostátní úpravy ochrany proti nekalé soutěži nebo formou ochranných známek.

Nařízení č. 2081/92 bylo v návaznosti na několik stížností a spor vedený USA a Austrálií proti Společenství přezkoumáno Orgánem pro řešení sporů WTO. Orgánem bylo shledáno, že nařízení není v souladu s některými ustanoveními o reciprocitě a ekvivalentnosti GATT a Dohody TRIPS a bylo z toho důvodu zrušeno.⁷⁸ Plynule navazující nařízení č. 510/2006⁷⁹ bylo vypracováno již ve shodě se všemi mezinárodními dohodami. Stejně jako předchozí nařízení se také nevztahovalo na vinařské produkty, s výjimkou vinných octů, ani na destiláty. Novinkou bylo zavedení jednotného dokumentu jako důležité součásti žádosti (čl. 5 odst. 3 písm. c). Ze stejného roku pochází také nařízení č. 509/2006⁸⁰, které zavádí zcela nové zeměpisné označení ve formě zaručené tradiční speciality.

V roce 2006 zahájila Evropská komise přezkum politiky ochrany zeměpisných označení kvůli rostoucí celosvětové konkurenci v zemědělských komoditách. K přezkumu této politiky přispěla také problematika dopadu světové finanční krize z let 2007-2008 na hospodářský růst v EU. Evropská unie následně vydala strategický dokument s názvem Evropa 2020, který obsahoval strategii růstu EU na desetiletí 2010-2020. Hlavním rysem této strategie bylo upřednostnění inovací. V této oblasti byla stanovena politika kvality zemědělských produktů, která měla producentům poskytnout správné nástroje k lepší identifikaci a propagaci těch jejich výrobků, které mají specifické vlastnosti a zároveň měla chránit tyto výrobce před nekalými praktikami. V reakci na tuto politiku bylo vyhlášeno v současnosti platné nařízení č. 1151/2012.⁸¹ Toto nařízení nově pracuje s pojmem „režimy jakosti“, do kterých řadí chráněná označení původu a zeměpisná označení (hlava II), zaručené tradiční speciality (hlava III) a nově zavedený tzv. druhý stupeň režimů jakosti ve formě nepovinných údajů o jakosti⁸² (hlava IV).⁸³ K tomuto nařízení se pojí prováděcí nařízení č. 668/2014⁸⁴ a symboly chráněných zeměpisných označení stanoví nařízení Komise v přenesené působnosti č. 664/2014⁸⁵.

---

⁷⁸ ZDVIHALOVÁ, op. cit. pozn. 15, s. 182.

⁷⁹ Nařízení Rady (ES) č. 510/2006 ze dne 20. března 2006 o ochraně zeměpisných označení a označení původu zemědělských produktů a potravin

⁸⁰ Nařízení Rady (ES) č. 509/2006 ze dne 20. března 2006 o zemědělských produktech a potravinách, jež představují zaručené tradiční speciality

⁸¹ BLAKENEY, op. cit. pozn. 12, s. 80-81.

⁸² Nepovinné údaje o jakosti představují dle aktuální úpravy dvě označení – horský produkt a produkt ostrovního zemědělství.

⁸³ Čl. 3 odst. 1 nařízení č. 1151/2012.

⁸⁴ Prováděcí nařízení Komise (EU) č. 668/2014 ze dne 13. června 2014, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1151/2012 o režimech jakosti zemědělských produktů a potravin

⁸⁵ Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) č. 664/2014 ze dne 18. prosince 2013, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1151/2012, pokud jde o stanovení symbolů Unie pro chráněná označení

4.1. Právní úprava zeměpisných označení pro vína

Vinařství má dlouhou tradici v několika zemích EU včetně Francie, Španělska a Itálie, které jsou současně největšími producenty vína na světě. Jednotná organizace trhu s vinařskými produkty proto představuje významný mezník hospodářské spolupráce mezi členskými státy. Právní úprava vinařství je součástí SZP, ale přístup k označování vína byl v počátcích Evropského společenství (dnešní EU) odlišný od přístupu k označování potravin a zemědělských produktů. Předchozí nařízení se věnovala zeměpisným označením potravin pouze jako předmětu práva duševního vlastnictví a opomíjela pravidla týkající se technologických podmínek výroby, která jsou pro vína klíčová. Způsob označování vína má přitom ještě větší vliv na jeho prodej, než je tomu u kteréhokoli jiného výrobku. Nynější systém označování vína v EU je historickým výsledkem rozdílných druhů označování v různých evropských zemích.⁸⁶ Právní úprava bude představena jen stručně a za účelem demonstrace vybraných odlišností od režimů jakosti zemědělských produktů, jelikož by sama o sobě vydala na samostatnou práci.

První evropská legislativa upravující označení vín pochází z roku 1970. Nařízení č. 817/70⁸⁷, a jeho četní nástupci stanovili pravidla a normy pro „jakostní víno vyráběné ve specifických oblastech.“ Tato nařízení byla nahrazována novými, až je v rámci provádění evropské strategie Agenda 2000 zrušilo nařízení č. 1493/1999⁸⁸, které vytvořilo společnou organizaci trhu s vínem. Dané nařízení zavedlo dvě kategorie vín – tzv. jakostní vína pocházející ze specifických oblastí a stolní vína.⁸⁹ Současná legislativa v oblasti zeměpisných označení a tradičních názvů vín pochází z roku 2013. Rozsáhlé nařízení č. 1308/2013⁹⁰ upravuje předmětnou problematiku v hlavě II kapitole I oddílu 2.

Podle čl. 1 odst. 1 stanoví nařízení č. 1308/2013 společnou organizaci trhů se zemědělskými produkty, jako jsou např. obiloviny, rýže, cukr, chmel, víno a mnoho dalších. Zvláštní působnost hlavy II kapitoly I oddílu 2 upravuje čl. 92 odst. 1 odkazem na přílohu VIII části II body 1, 3 až 6, 8, 9, 11, 15 a 16.⁹¹ Pravidla týkající se zeměpisných označení v odvětví vína

---

původu, chráněná zeměpisná označení a zaručené tradiční speciality a o některá pravidla pro původ, procesní pravidla a další přechodná pravidla

⁸⁶ KELBLOVÁ, op. cit. pozn. 6, s. 52.

⁸⁷ Regulation (EEC) No 718/70 of the Council of 28 April 1970 laying down special provisions relating to quality wines produced in specified regions

⁸⁸ Nařízení Rady (ES) č. 1493/1999 ze dne 17. května 1999 o společné organizaci trhu s vínem

⁸⁹ BLAKENEY, op. cit. pozn. 12, s. 181.

⁹⁰ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1308/2013 ze dne 17. prosince 2013, kterým se stanoví společná organizace trhů se zemědělskými produkty a zrušují se nařízení Rady (EHS) č. 922/72, (EHS) č. 234/79, (ES) č. 1037/2001 a (ES) č. 1234/2007

⁹¹ Jedná se o tyto vinařské produkty: víno, likérové víno, šumivé víno, jakostní šumivé víno, jakostní aromatické šumivé víno, perlivé víno, perlivé víno dosycené oxidem uhličitým, částečně zkvašený hroznový mošt, víno ze zaslých hroznů a víno z přezrálých hroznů.

se zakládají na ochraně legitimních zájmů spotřebitelů a výrobců, zajištění řádného fungování vnitřního trhu a podpoře výroby jakostních výrobků při současném umožnění vnitrostátních opatření v oblasti politiky jakosti.⁹²

Definice pojmů „označení původu“ a „zeměpisné označení“ v čl. 93 je srovnatelná s definicemi stejných označení pro zemědělské výrobky a potraviny. Označením původu se rozumí název regionu, konkrétního místa nebo ve výjimečných a řádně odůvodněných případech země, který se používá k popisu výrobku podle čl. 92 odst. 1, jehož jakost a vlastnosti jsou převážně nebo výlučně dány zvláštním zeměpisným označením zahrnujícím přírodní a lidské činitele, hrozny, ze kterých se vyrábí, pocházejí výlučně z této zeměpisné oblasti, jeho výroba probíhá v této zeměpisné oblasti a získává se z odrůd druhu réva vinná (*Vitis vinifera*).⁹³

Méně přísné požadavky jsou pak kladeny na zeměpisné označení (v užším smyslu), kterým se rozumí označení odkazující na region, konkrétní místo nebo ve výjimečných a řádně odůvodněných případech na zemi, které se používá k popisu výrobku podle čl. 92 odst. 1, který má určitou jakost, pověst nebo jiné vlastnosti, jež lze přičíst tomuto zeměpisnému původu, nejméně 85 % hroznů použitých na jeho výrobu pochází výlučně z této zeměpisné oblasti, jeho výroba probíhá v této zeměpisné oblasti a získává se z odrůd druhu réva vinná nebo z křížení révy vinné s jinými druhy rodu *Vitis*.⁹⁴

Obdobně jako v případě zeměpisných označení pro ostatní produkty, tj. zemědělské výrobky, potraviny a lihoviny, provozuje Evropská komise také pro vína on-line databázi eAmbrosia⁹⁵. Databáze zahrnuje zeměpisná označení pro vína z členských států EU i třetích zemí, registrovaná podle příslušného nařízení.

4.2. Právní úprava zeměpisných označení pro lihoviny

Historie evropské legislativy pro lihoviny není tak dlouhá, jak je tomu v oblasti vín. Před nejnovější úpravou v podobě nařízení č. 2019/787⁹⁶, které je použitelné od 25. května 2021, existovali pouze dva jeho předchůdci. Původní nařízení č. 1576/89⁹⁷ se pro regulaci odvětví lihovin

⁹² Čl. 92 odst. 2 nařízení č. 1308/2013.

⁹³ Čl. 93 odst. 1 písm. a) nařízení č. 1308/2013.

⁹⁴ Čl. 93 odst. 1 písm. b) nařízení č. 1308/2013.

⁹⁵ eAmbrosia: the EU geographical indications register. *European Commission* [online]. [cit. 2023-05-10]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/food-safety-and-quality/certification/quality-labels/geographical-indications-register/>

⁹⁶ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/787 ze dne 17. dubna 2019 o definici, popisu, obchodní úpravě a označování lihovin, používání názvů lihovin v obchodní úpravě a při označování jiných potravin, ochraně zeměpisných označení lihovin, používání lihu a destilátů zemědělského původu při výrobě alkoholických nápojů a o zrušení nařízení (ES) č. 110/2008

⁹⁷ Council Regulation (EEC) No 1576/89 of 29 May 1989 laying down general rules on the definition, description and presentation of spirit drinks

osvědčilo, ale z důvodu potřeby vyjasnění pravidel pro definici, popis, obchodní praktiky, označování a ochranu zeměpisných označení některých lihovin bylo zrušeno a nahrazeno systematictějším nařízením č. 110/2008⁹⁸.⁹⁹ Další novelizace byla přijata až v roce 2019 v reakci na nezbytnost modernizace do té doby platného nařízení zapříčiněné technologickými inovacemi, vývojem trhu a vyvíjejícím se očekáváním spotřebitelů.¹⁰⁰

Definici lihoviny obsahuje čl. 2 nařízení č. 2019/787 a rozumí se jí alkoholický nápoj, který je určen k lidské spotřebě, má určité organoleptické vlastnosti, minimální obsah alkoholu 15 % objemových (s určitými výjimkami), který byl vyroben buď přímo jednou z uvedených metod (destilací, macerací nebo přidáním některého dalšího prvku do lihu) či přidáním některé další lihoviny. Při její výrobě je také možné přidávat pouze ošetřenou vodu.¹⁰¹ Vlastní definici lihoviny nabídl také SDEU ve věci „Cognac“¹⁰². V bodě 54 rozsudku SDEU za lihoviny označil „nápoje, které mají společné objektivní vlastnosti a které jsou z pohledu příslušné veřejnosti konzumovány při příležitostech, které jsou do značné míry totožné. Kromě toho jsou často distribuovány stejnými kanály a podléhají podobným pravidlům uvádění na trh.“

Předmětné nařízení obsahuje v čl. 3 odst. 4 také definici zeměpisného označení, které vymezuje jako „údaj, který označuje lihovinu jako výrobek pocházející z území určité země, určitého regionu nebo z určitého místa na tomto území, jestliže lze určitou jakost, pověst nebo jinou vlastnost této lihoviny přičíst především jejímu zeměpisnému původu.“ Definici označení původu však vůbec neobsahuje. Z hlediska srovnání s nařízením v oblasti vín je zajímavé, že nařízení č. 2019/787 staví název země na roveň ostatním vymezením zeměpisného původu, což nařízení č. 1308/2013 umožňuje u zeměpisných označení (v užším smyslu) pouze výjimečně.¹⁰³ Zeměpisným označením je dále věnována kapitola III (čl. 21-42) nařízení č. 2019/787, která vymezuje ochranu zeměpisných označení, specifikaci produktu či proces podávání žádosti o zápis zeměpisného označení.

4.3. Mezinárodní obchodní dohody uzavřené Evropskou unií

Dohody o volném obchodu¹⁰⁴ upravují obchodní vztahy EU s třetími zeměmi za účelem vytvoření lepších obchodních příležitostí a překonání překážek, které obchodu brání. Přinášejí

---

⁹⁸ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 110/2008 ze dne 15. ledna 2008 o definici, popisu, obchodní úpravě, označování a ochraně zeměpisných označení lihovin a o zrušení nařízení Rady (EHS) č. 1576/89

⁹⁹ Recitál č. 1 nařízení č. 110/2008.

¹⁰⁰ Recitál č. 1 nařízení č. 2019/787.

¹⁰¹ Definice obsahuje další náležitosti, které lze nalézt v čl. 2 písm. a) – f) nařízení č. 2019/787.

¹⁰² Rozsudek Soudního dvora (prvního senátu) ze dne 14. července 2011. „Cognac“. Spojené věci C-4/10 a C-27/10.

¹⁰³ Čl. 93 odst. 1 písm. b) nařízení č. 1308/2013.

¹⁰⁴ Anglicky „free trade agreements“ (FTA's).

vzájemné otevření trhu s rozvinutými i rozvíjející se ekonomikami udělením preferenčního přístupu na trhy.¹⁰⁵ Obchodní dohody EU uzavřené po roce 2000 odrážejí globální vzestup bilaterálních i multilaterálních smluv obsahujících mnoho nových nebo rozšířených ustanovení ochrany duševního vlastnictví, zejména co se týká zeměpisných označení. Představení Dohody TRIPS a jejích ustanovení věnovaným zeměpisným označením nebylo shledáno dostatečným a vedlo k uzavírání dalších obchodních dohod k dosažení maximální úrovně ochrany.¹⁰⁶

Pro Evropskou unii je téma ochrany zeměpisných označení zvláště důležité, jelikož, jak již bylo zmíněno, jejich odhadovaná tržní hodnota v roce 2020 činila 75 miliard eur. Více než pětinu této prodejní částky představuje vývoz do zemí mimo EU. Také z tohoto důvodu EU zařazuje ochranu zeměpisných označení do popředí kapitol o duševním vlastnictví v dohodách o volném obchodu a v dohodách o přidružení¹⁰⁷. Do dnešního dne EU uzavřela více než 30 mezinárodních obchodních dohod, díky kterým jsou evropská zeměpisná označení uznávána v zemích mimo EU, a naopak zeměpisná označení výrobků ze třetích zemí jsou uznávána v EU.¹⁰⁸ Přílohy obchodních dohod mezi EU a Jižní Koreou, EU a Singapurem nebo obchodní dohoda mezi Kanadou a EU (CETA)¹⁰⁹ z roku 2017 (a další) obsahují seznamy zeměpisných označení, která mají být v rámci obchodní dohody v partnerských zemích chráněna.

Komplexní začlenění zeměpisných označení v obchodní dohodě s Kanadou lze považovat za poměrně velký úspěch EU, jelikož Kanada nejenže chrání zeměpisná označení pouze jako ochranné známky, ale také se tradičně brání evropským nárokům na zeměpisná označení. Přestože Kanada nakonec akceptovala postoj EU k ochraně zeměpisných označení, prosadila si v dohodě CETA výslovné výhrady. Výjimky působí poměrně arbitrárně a týkají se označení uvedených v příloze 20-B: valencijských pomerančů, dvou druhů schwarzwaldské šunky, tyrolské slaniny, parmezánu a sýru St. George. Kanada si také vymínila omezení rozsahu ochrany některých zeměpisných označení v tom smyslu, že výrazy jako „druh“, „typ“, „způsob“, „imitace“ nebo podobné mohou být nadále používána v souvislosti se sýry Asiago, Fontina, Gorgonzola, Munster nebo Feta.¹¹⁰ Pokud je překlad zeměpisného označení totožný s výrazem používaným v obecném

¹⁰⁵ Obchodní dohody EU. *Rada Evropské unie* [online]. [cit. 2023-05-15]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/trade-policy/trade-agreements/>

¹⁰⁶ SUNNER, Liam, 2021. How the European Union is expanding the protection levels afforded to Geographical Indications as part of its global trade policy. *Journal of Intellectual Property Law & Practice*. 16(4-5), 341-347, s. 345.

¹⁰⁷ V roce 2014 EU uzavřela asociační dohody s Ukrajinou, Moldavskem a Gruzii, které zahrnují ochranu zeměpisných označení. *Tamtéž*.

¹⁰⁸ Geographical Indications – a European treasure worth €75 billion, 2020. *Evropská komise* [online]. 20. 4. 2020 [cit. 2023-04-18]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_683

¹⁰⁹ Komplexní hospodářská a obchodní dohoda (CETA) mezi Kanadou na jedné straně a Evropskou Unií a jejími členskými státy na straně druhé

¹¹⁰ Čl. 20.21 odst. 1 dohody CETA.

jazyce pro běžné názvy produktů na území smluvní strany, nejsou podle čl. 20.21 odst. 7 jakkoli dotčena práva jakékoli osoby na použití daného výrazu na území této strany. Zatímco označení „Gouda Holland“ je na území Kanady chráněno, samostatný výraz „gouda“ může být volně užíván.¹¹¹

Přestože se ochrana zeměpisných označení v EU setkává s odmítavými reakcemi zejména ze strany USA, podařilo se EU začlenit uznání zeměpisných označení do všech nejnovějších obchodních dohod.¹¹²

---

¹¹¹ KAMPERMAN SANDERS, Anselm, 2015. Geographical Indications of Origin: When GIs Become Commodities, All Gloves Come Off. *IIC - International Review of Intellectual Property and Competition Law*. 46(7), 755-759, s. 757.

¹¹² SUNNER, op. cit. pozn. 102, s. 347.

5. Režimy jakosti zemědělských produktů a potravin

Nařízení č. 1151/2012 zavedlo do evropské legislativy nový právní pojem – režimy jakosti, který obecně pojmenovává zeměpisná označení pro zemědělské produkty a potraviny a akcentuje jakostní hledisko při jejich posuzování. Nařízení rozeznává celkem čtyři režimy jakosti: zeměpisná označení, označení původu, zaručené tradiční speciality a tzv. druhý stupeň režimů jakosti, který představují nepovinné údaje o jakosti. Koncepce režimů jakosti se uplatňuje pouze v nařízení č. 1151/2012, tedy nikoli pro zeměpisná označení v oblasti lihovin a vín, která mají vlastní právní úpravu. Nařízení má klasickou strukturu a tvoří ho preambule s jednotlivými recitály, obecná část společná pro všechny režimy jakosti (hlava I), specifická část pro jednotlivé režimy jakosti (hlava II-IV) a nakonec společná, procesní a závěrečná ustanovení (hlava V-VI) a přílohy.

Nařízení vychází z několika politik EU, které jsou popsány v preambuli a jejích recitálech. Recitál č. 1 zdůrazňuje význam kvality a rozmanitosti zemědělských produktů, rybolovu a akvakultury EU, která poskytuje konkurenční výhodu výrobcům z EU a přispívá k živému kulturnímu a gastronomickému dědictví. Navazující recitál č. 2 zmiňuje požadavky spotřebitelů, kteří mají zájem o rozmanitost zemědělské produkce a poptávají produkty s identifikovatelnými specifickými vlastnostmi, včetně zeměpisného původu. Výrobci by proto měli být schopni informovat zákazníky o vlastnostech jejich produktů a tyto produkty správně označit v souladu s podmínkami spravedlivé hospodářské soutěže (recitál č. 3). Recitál č. 4 demonstruje, že režimy jakosti mohou přispět k rozvoji venkova, zejména v méně příznivých oblastech, v horských oblastech a v nejdlehlších regionech, pro které má zemědělství velký hospodářský význam. Mohou proto doplňovat politiku rozvoje venkova v rámci SZP a strategie Evropa 2020.

Recitál č. 9 klade důraz na dosažení celkové soudržnosti a konzistence politiky jakosti zemědělských produktů a recitál č. 11 zmiňuje potřebu zjednodušení regulačního rámce SZP a předpisů týkajících se politiky jakosti zemědělských produktů. Z toho důvodu došlo ke zrušení nařízení č. 509/2006 a č. 510/2006 (viz část 4) a jejich nahrazení jediným nařízením č. 1151/2012, které obsahuje všechny režimy jakosti (recitál č. 14, čl. 58). Ustanovení tohoto nařízení se uplatňují bez dopadu na stávající legislativu EU v oblasti vín, aromatizovaných vín, lihovin, produktů ekologického zemědělství a nejbližších regionů (recitál č. 16, čl. 2 odst. 2).

Dalším odůvodněním vzniku nařízení je v recitálu č. 20 obsažený požadavek na vytvoření ustanovení pro rozvoj zeměpisných označení na úrovni EU a na podporu vytváření mechanismů pro jejich ochranu ve třetích zemích v rámci WTO nebo multilaterálních a bilaterálních dohod. Tyto mechanismy mají přispět k uznání jakosti produktů a způsobu jejich produkce jako činitele přidané hodnoty. Z důvodu vnějšího vlivu v podobě Dohody TRIPS došlo ke změně definic

zeměpisných označení a označení původu obsažených v předchozích nařízeních, aby byly jednodušší a srozumitelnější pro hospodářské subjekty (recitál č. 22).

V recitálu č. 24 se uvádí, že pro získání ochrany na území členských států by zeměpisná označení měla být registrována pouze na úrovni Unie s tím, že členské státy by jim měly poskytnout přechodnou vnitrostátní ochranu již ode dne podání žádosti o zápis. Ochrana podle tohoto nařízení by měla být k dispozici rovněž zeměpisným označením ze třetích zemí, která splňují dané požadavky a jsou chráněna v zemi původu.

5.1. Obecná část nařízení č. 1151/2012

Obecná ustanovení v hlavě I nařízení č. 1151/2012 stanoví cíle, oblast působnosti a definice pro účely tohoto nařízení.

5.1.1. Cíle nařízení

Cíle nařízení uvedené v čl. 1 směřují k tomu, aby pomohly výrobcům zemědělských produktů a potravin sdělovat kupujícím a spotřebitelům vlastnosti produktů představující přidanou hodnotu a charakteristiky jejich produkce, a tím zajistily spravedlivou hospodářskou soutěž, dostupnost spolehlivých informací pro spotřebitele, dodržování práv duševního vlastnictví a integritu vnitřního trhu.¹¹³ Zeměpisná označení představují mechanismy, které usnadňují rozlišování tržních segmentů na základě území. V EU existují studie, že jak spotřebitelé, tak výrobci mají očekávání ohledně kvality výrobků pocházejících z evropského trhu. Zeměpisná označení jsou také nástrojem právní regulace používání označení původu výrobků, který má zabránit klamání spotřebitelů ohledně skutečného původu, výrobních postupů a specifické kvality výrobků.¹¹⁴

Opatření stanovená v nařízení mají podpořit zemědělské a zpracovatelské činnosti a zemědělské systémy spojené s vysoce kvalitními produkty a přispět tím k dosažení cílů politiky rozvoje venkova.¹¹⁵ Zeměpisná označení přinášejí nejen tržní benefity, ale také sociální a environmentální výhody pro daný region. Mají multifaktoriální charakter, který přesahuje pouze ekonomický přínos.¹¹⁶ Čl. 1 odst. 2 vysvětluje, že nařízení zavádí režimy jakosti umožňující identifikaci a případnou ochranu názvů a výrazů, které popisují zemědělské produkty a jejich charakteristiky s přidanou hodnotou. Tyto charakteristiky mohou být výsledkem specifického

---

¹¹³ Čl. 1 odst. 1 alinea 1 nařízení č. 1151/2012.

¹¹⁴ BLAKENEY, op. cit. pozn. 12, s. 84.

¹¹⁵ Čl. 1 odst. 1 alinea 2 nařízení č. 1151/2012.

¹¹⁶ BLAKENEY, op. cit. pozn. 12, s. 85.

způsobu hospodaření, zpracování, místa produkce nebo uvádění na trh. Ačkoli má marketing založený na původu výrobku dlouhou historii, jeho význam roste v reakci na globalizaci a potřebu místních producentů odlišit své výrobky od konkurence. Zeměpisná označení umožňují odlišit homogenní komodity a představují základ pro účtování prémiových cen.¹¹⁷

5.1.2. Oblast působnosti

Recitál č. 15 uvádí, že oblast působnosti nařízení by měla být omezena na zemědělské produkty určené k lidské spotřebě uvedené v příloze I SFEU a na seznam produktů mimo tuto přílohu, které úzce souvisejí se zemědělskou výrobou nebo s venkovským hospodářstvím. Toto implementuje čl. 2 odst. 1, který stanoví, že „nařízení se vztahuje na zemědělské produkty určené k lidské spotřebě uvedené v příloze I Smlouvy a další zemědělské produkty a potraviny uvedené v příloze I tohoto nařízení.“¹¹⁸ Tento článek dále svěřuje Evropské komisi pravomoc přijímat akty v přenesené působnosti k doplnění seznamu produktů uvedených v příloze I o další výrobky, které úzce souvisejí se zemědělskými produkty nebo s hospodářstvím venkova.

Zajímavostí je, že oblast působnosti minulé právní úpravy pojímala mezi cukrářské výrobky pouze některé typy čokolády, což bylo podle recitálu č. 17 „*anomálií, kterou je třeba napravit.*“

5.2. Překážky zápisu označení

Překážky zápisu zeměpisného označení nalezneme v čl. 6 nařízení č. 1151/2012 a představují je druhovost, překrývání s názvy odrůd rostlin a plemen zvířat, homonymní výrazy a ochrannými známkami. Podle čl. 6 odst. 1 „*jako chráněná označení původu nebo chráněná zeměpisná označení nelze zapsat druhové názvy.*“ Tomu odpovídá čl. 13 odst. 2 podle kterého „*chráněná označení původu a chráněná zeměpisná označení nesmějí zdruhovět.*“ Druhové výrazy¹¹⁹ chápeme jako obecné názvy věcí a hlavním důvodem, proč je nelze chránit jako

---

¹¹⁷ Tamtéž.

¹¹⁸ Příloha I nařízení č. 1151/2012 do označení původu a zeměpisných označení řadí tyto zemědělské produkty a potraviny: pivo, čokoládu a odvozené produkty, chléb, pečivo, cukrářské výrobky, cukrovinky, sušenky a ostatní pekařské zboží, nápoje vyrobené z rostlinných výtažků, těstoviny, sůl, přírodní gumy a pryskyřice, hořčičnou pastu, seno, vonné silice, korek, košenilu, květiny a okrasné rostliny, bavlnu, vlnu, proutí, třený len, kůži, kožešiny a peří. Pod zaručenými tradičními specialitami příloha I uvádí hotová jídla, pivo, čokoládu a odvozené produkty, chléb, pečivo, cukrářské výrobky, cukrovinky, sušenky a ostatní pekařské zboží, nápoje vyrobené z rostlinných výtažků, těstoviny a sůl.

¹¹⁹ Dle definice v čl. 3 odst. 6 nařízení č. 1151/2012 se „druhovými výrazy“ rozumí „*názvy produktů, které se staly obecným názvem produktu v Unii, přestože se vztahují k místu, regionu nebo zemi, kde byly produkty původně vyrobeny nebo uvedeny na trh.*“

zeměpisná označení, je existence veřejného zájmu na tom, aby si nikdo nemonopolizoval druhové názvy jako svoje výhradní označení.¹²⁰

K interpretaci pojmu „druhový název“ a vymezení oblastí původu se vyjádřil SDEU ve svém rozsudku „Feta II“¹²¹, který se týkal užívání názvu Feta pro sýry. Co se týká skutkových okolností v rámci předcházejícího sporu, Řecká republika požádala v roce 1994 o zápis názvu Feta jako označení původu na základě nařízení č. 2081/92 a následně došlo Komisí Evropských společenství k jeho zápisu. SDEU však tento zápis v podobě nařízení (ES) č. 1107/96 rozsudkem¹²² zrušil a prohlásil, že Komise při zápisu názvu Feta vůbec nepřihlédla ke skutečnosti, že kromě Řecka byl tento název po delší dobu užíván v dalších členských státech. Dále Komise, dle SDEU, při zkoumání otázky, zda je Feta zdruhovělým názvem, nepřihlédla ke všem činitelům podle čl. 3 odst. 1 tehdy platného nařízení č. 2081/92.¹²³

Následně Komise tento zápis sice zrušila, ale zároveň zaslala členským státům dotazník, který se týkal výroby a spotřeby sýrů nazvaných Feta a proslulosti tohoto názvu u místních spotřebitelů. Z obdržených odpovědí došel ustanovený vědecký výbor k jednomyslnému závěru, že název Feta není druhovým názvem, a byl proto Komisí znovu zapsán jako chráněné označení původu. Podle informací zaslaných členskými státy obaly sýrů nesoucí název Feta obsahují přímé nebo nepřímé odkazy na řecké území, kulturu nebo tradici, i když jsou tyto sýry vyrobeny v jiném členském státě než v Řecku. Spojení mezi názvem Feta a Řeckem je tedy záměrně užíváno jako součást prodejní strategie těžící z pověsti původního výrobku, což nese nebezpečí uvádění zákazníka v omyl.¹²⁴

V aktuálním sporu při posuzování námitek proti zápisu ze strany žalobců SDEU uvedl, že je nesporné, že výraz Feta je odvozen z italského slova znamenajícího „plátek“, které se dostalo do řečtiny v 17. století. Rovněž bylo nesporné, že Feta není názvem oblasti, místa nebo země, a proto může být zapsána nanejvýš podle čl. 2 odst. 3 nařízení č. 2081/92, který rozšiřuje definici označení původu o některé tradiční nezeměpisné názvy (bod 46). SDEU judikoval (což je relevantní i pro tyto pojmy obsažené v čl. 5 nařízení č. 1151/2012), že místo nebo region ve zmíněném článku „*musí být vymezeno jako zeměpisné prostředí, zahrnující přírodní a lidské*

---

¹²⁰ KELBLOVÁ, op. cit. pozn. 6, s. 34.

¹²¹ Rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) ze dne 25. října 2005. *Spolková republika Německo (C-465/02) a Dánské království (C-466/02) proti Komisi Evropských společenství (souhrnně nazvané „Feta II“)*. Spojené věci C-465/02 a C-466/02.

¹²² Rozsudek Soudního dvora ze dne 16. března 1999. *Dánsko a další v. Komise (souhrnně nazvané „Feta“)*. Věci C-289/96, C-293/96 a C-299/96.

¹²³ Dle tohoto článku se při posuzování, zda název zdruhověl, přihlíží ke všem činitelům, zejména ke stávající situaci v členském státě, odkud název pochází, a v oblastech spotřeby; ke stávající situaci v ostatních členských státech; a k příslušným vnitrostátním předpisům a předpisům Společenství.

¹²⁴ Body 11-22 rozsudku „Feta II“.

*činitele a schopné propůjčit zemědělskému produktu nebo potravíně své zvláštní vlastnosti. Uvedená oblast původu musí tedy vykazovat homogenní přírodní činitele, které ji vymezují ve vztahu k sousedním oblastem.*¹²⁵

Při uplatnění těchto kritérií SDEU uvedl, že Komise své rozhodnutí o zápisu založila na řecké právní úpravě o uznání označení původu sýru Feta, který vyžadoval, aby mléko použité k výrobě sýra Feta pocházelo výhradně z vymezených oblastí pevninského Řecka a ostrova Lesbos. Tato zeměpisná oblast byla vymezena na základě geomorfologie (hornatý a polohornatý terén), klimatu (mírné zimy, horká léta a velké množství slunečního svitu) a botanických charakteristik (typická vegetace balkánského středohoří). Vlastnosti a jakost sýru Feta jsou tedy dány zeměpisným prostředím. SDEU odmítl námitku, že by dotčená oblast byla v daném případě vymezena uměle (bod 58).

K otázce, zda se označení Feta stalo druhovým, SDEU uvedl, že ačkoliv se bílé sýry ve slaném nálevu podobné Fetě vyrábějí v různých zemích Balkánu a Středomoří, tyto sýry mají jiné názvy než Feta (bod 76). Výroba sýra Feta zůstává převážně soustředěná v Řecku a většina tamějších spotřebitelů vnímá název Feta jako zeměpisný, zatímco ve většině jiných členských států je vnímán spíše jako odkaz na řeckou kulturu a tradici (body 83-87). SDEU rozhodl, že různé skutečnosti týkající se spotřeby sýra Feta naznačují, že se nejedná o druhový název (bod 88). Podobnou argumentaci použil SDEU také v rozsudku v případě „Parmigiano Reggiano“¹²⁶.

5.3. Specifikace produktu

V evropské legislativě zeměpisných označení představuje vymezení specifikace produktu zásadní dokument, který je nedílnou součástí žádosti o zápis označení. Definiuje minimální požadavky, které musí zeměpisné označení splňovat a vymezuje rozsah jeho ochrany. Specifikace produktu obsahuje dle čl. 7 odst. 1 nařízení č. 1151/2012 zejména: název, který má být chráněn jako zeměpisné označení, popis produktu, definici zeměpisné oblasti (vymezené s ohledem na souvislost mezi jakostí anebo vlastnostmi produktu a zeměpisným prostředím), dále důkaz, že produkt pochází z vymezení zeměpisné oblasti, popis metody získání produktu a případně autentických a neměnných místních metod, jakož i balení, pokud seskupení žadatelů dostatečně odůvodní, proč musí být produkt v zájmu zachování jakosti, zajištění původu nebo zajištění kontroly zabalen ve vymezené zeměpisné oblasti.

---

¹²⁵ Bod 50 rozsudku „Feta II“.

¹²⁶ Rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) ze dne 26. února 2008. „Parmigiano Reggiano“. Věc C-132/05.

Interpretaci rozsahu specifikace se v několika rozhodnutích věnoval SDEU. V rozsudku „Delhaize“¹²⁷ SDEU judikoval, že požadavek na stáčení vína výhradně v oblasti produkce může být odůvodněn, pokud přispívá k přidání zvláštních vlastností nebo je nezbytný pro zachování vlastností produktu (bod 18). V daném případě však nebylo dle SDEU dostatečně prokázáno, že stáčení vína výhradně v dané oblasti produkce splňuje tyto podmínky (bod 19).

O pár let později SDEU v případě „Rioja II“¹²⁸ naopak konstatoval, že požadavek na stáčení vína v oblasti produkce je nezbytný pro ochranu pověsti a kvality označení Rioja. Tímto požadavkem se totiž výrobci a správní rada Rioja, kteří mají potřebné znalosti, know-how a zájem na zachování pověsti, pověřují prováděním a kontrolou dodržování pravidel týkajících se přepravy a stáčení. SDEU také uznal, že plnění vína do lahví je důležitou operací, která může významně ovlivnit kvalitu produktu, pokud není prováděna podle přísných požadavků. Stáčení zahrnuje enologické operace, jako je filtrace, čiření, chlazení atd., které, pokud nejsou prováděny v souladu s předepsanými pravidly, mohou negativně ovlivnit jakost vína, změnit jeho vlastnosti a ohrozit jeho pověst (body 60 a 61). Specifické vlastnosti a charakteristiky označení původu jsou výsledkem kombinace přírodních a lidských faktorů, které jsou spojeny se zeměpisnou oblastí původu a je třeba vynaložit úsilí, aby byly zachovány (bod 57).

Tento postoj SDEU se promítl také v judikatuře v oblasti zemědělských produktů a potravin. Případ „Prosciutto di Parma“¹²⁹ se týkal sporu mezi sdružením producentů parmské šunky usazeným v Itálii a provozovatelem supermarketů ve Spojeném království o uvádění parmské šunky krájené na plátky a balené ve Spojeném království na trh pod chráněným označením původu Prosciutto di Parma. Italské vnitrostátní předpisy regulující užívání tohoto označení původu stanoví, že krájení a balení parmské šunky musí být prováděna v zařízeních nacházejících se v oblasti typické produkce v Itálii a probíhat za přítomnosti zástupců sdružení. Provozovatel supermarketů prodával parmskou šunku řádně vyváženou z Parmy v souladu s podmínkami označení původu, kterou však zakoupil vcelku a následně ji v rozporu se specifikací krájel, balil a označil až ve Spojeném království. SDEU ve svém rozsudku využil argumentaci z případu „Rioja II“ a dospěl k závěru, že podmínka krájení a balení v oblasti produkce, jejímž cílem je zachovat dobrou pověst parmské šunky prostřednictvím posílení dohledu nad jejími zvláštními vlastnostmi a její jakostí, může být považována za odůvodněnou jakožto opatření chránící označení původu, přestože představuje opatření s rovnocenným účinkem jako množstevní omezení vývozu podle čl. 35 SFEU (bod 78). Kontroly prováděné mimo oblast produkce totiž

---

¹²⁷ Rozsudek Soudního dvora ze dne 9. června 1992. „Delhaize“. Věc C-47/90.

¹²⁸ Rozsudek Soudního dvora ze dne 16. května 2000. „Rioja II“. Věc C-388/95.

¹²⁹ Rozsudek Soudního dvora ze dne 20. května 2003. „Prosciutto di Parma“. Věc C-108/01.

poskytují menší záruky jakosti a pravosti produktu než kontroly prováděné v oblasti produkce v souladu se specifikací (bod 75).

Otázkou specifikace zeměpisného označení se SDEU zabýval také ve věci „*Vin de Champagne*“¹³⁰. Jednalo se o spor mezi německou společností Aldi, která nabízela k prodeji mražený výrobek pod názvem „*Champagner Sorbet*“ obsahující jako jednu ze složek 12 % šampaňského vína, a sdružením producentů šampaňského vína. Sdružení požadovalo, aby byla společnosti Aldi uložena povinnost zdržet se dalšího požívání uvedeného názvu pro produkt, který podle něho nevyhovuje specifikacím výrobku pro vína s označením původu Champagne. Tvrdilo, že produkt neoprávněně těží z pověsti daného označení. SDEU rozhodl, že pokud je označení původu použito jako součást názvu potraviny, která neodpovídá specifikacím pro výrobek s tímto označením, ačkoliv obsahuje složku, která těmto specifikacím vyhovuje, dochází k neoprávněnému využívání tohoto označení, pokud tato složka neposkytuje dané potravině základní charakteristiku (bod 50). Pokud je v názvu potraviny uvedeno, že obsahuje složku s chráněným označením původu Champagne, musí být chuť této potraviny vytvářena především přítomností šampaňského vína v jejím složení. Pokud je chuť potraviny více ovlivňována jinými složkami, použití takového názvu je neoprávněné využívání pověsti dotčeného označení původu (bod 52).

5.4. Žádost o zápis do rejstříku

Proces vyřizování žádosti o ochranu zeměpisného označení bývá často kritizován pro svou zdoluhavost, jelikož může trvat až pět nebo šest let. Vnitrostátní úřad v konkrétním členském státě potřebuje čas na předání žádosti Evropské komisi a v rámci procesu jsou možnosti námitkového řízení jak na vnitrostátní, tak evropské úrovni. Nedostatek zdrojů je dalším problémem, který brání efektivnímu vyřizování žádostí o zápis.¹³¹

Podání žádosti se liší v závislosti na tom, zda se týká zeměpisné oblasti v členském státě EU, nebo mimo EU. V prvním případě se žádost podává v konkrétním členském státě, například v České republice u Úřadu průmyslového vlastnictví.¹³² Pokud se oblast nachází ve třetí zemi, žádost se podává Komisi buď přímo, anebo prostřednictvím orgánů této třetí země.¹³³ Žádost může být ve smyslu čl. 49 odst. 1 podána buď seskupením osob, které se zabývá výrobky, jejichž název má být zapsán, nebo právnickou osobou v případě, že je jediným producentem. Jedná-li se o

---

¹³⁰ Rozsudek Soudního dvora (druhého senátu) ze dne 20. prosince 2017. „*Vin de Champagne*“. Věc C-393/16.

¹³¹ BLAKENEY, op. cit. pozn. 12, s. 120.

¹³² § 19 odst. 1 zákona č. 452/2001 Sb., o ochraně označení původu a zeměpisných označení a o změně zákona o ochraně spotřebitele.

¹³³ Čl. 49 odst. 5 nařízení č. 1151/2012.

přeshraniční oblasti nebo zaručené tradiční speciality, mohou žádost společně podat seskupení ze sousedících členských států nebo třetích zemí.

Minimální obsahové náležitosti žádosti o zápis zeměpisného označení stanoví čl. 8 odst. 1 nařízení a jedná se o název a adresu seskupení žadatelů, specifikaci produktu a jednotný dokument. Jednotný dokument představuje stručný souhrn specifikace, který však nesmí odkazovat přímo na ni. Rozsahově se pohybuje mezi 3-5 stranami, je velmi precizní a konkrétní a vyhýbá se subjektivním popisům jako chutný, dokonalý nebo výtečný.¹³⁴ Prvně musí obsahovat hlavní body uvedené ve specifikaci, jako je název, popis produktu a případně zvláštní pravidla týkající se balení. Je důležité jasně uvést, zda omezení v této oblasti brání kupujícímu, například supermarketu v jiném členském státě, v přebalování nebo krájení produktu. Druhým prvkem je popis vztahu mezi produktem a zeměpisným prostředím nebo původem, včetně zvláštních informací o popisu produktu nebo výrobní metody, které podporují tuto souvislost.¹³⁵ Žádost týkající se zeměpisného označení ze třetí země musí navíc obsahovat doklad o tom, že je dané označení chráněno v zemi původu.

Na základě článku 9 nařízení platí, že členský stát má možnost poskytnout pouze dočasnou ochranu názvu na vnitrostátní úrovni podle tohoto nařízení. Tato ochrana platí od okamžiku podání žádosti Komisi a zaniká v momentu, kdy je přijato rozhodnutí o zápisu podle tohoto nařízení, nebo pokud je žádost stáhnuta.

Přezkum žádosti upravuje čl. 49 nařízení a jeho konkretizaci provádí vnitrostátní předpisy členských států. Členský stát provádí přezkum a zveřejňuje žádost s cílem umožnit podání námitek od osob s oprávněným zájmem. Není stanovena konkrétní lhůta pro podání námitek, ale očekává se, že bude přiměřená. Členský stát posuzuje námitky a pokud považuje žádost za oprávněnou, předá ji Komisi spolu s informacemi o přípustných námitkách. Komise poté provádí vlastní přezkum žádosti (čl. 50), který by neměl trvat déle než šest měsíců. Pokud jsou splněny podmínky nařízení, Komise zveřejní jednotný dokument a odkaz na specifikaci na webových stránkách vnitrostátního orgánu. Pokud nejsou splněny, žádost bude zamítnuta. Námitky mohou být vzneseny do tří měsíců od zveřejnění jednotného dokumentu z důvodů taxativně stanovených v článku 10 odst. 1 nařízení.¹³⁶

---

¹³⁴ ZDVIHALOVÁ, op. cit. pozn. 15, s. 192.

¹³⁵ Čl. 8 odst. 1 písm. c) nařízení č. 1151/2012.

¹³⁶ Důvody k podání námitek jsou: nedodržení podmínek v čl. 5 (vymezení zeměpisných označení) a čl. 7 odst. 1 (specifikace produktu), zápis by byl v rozporu s čl. 6 (druhovost názvu a ostatní překážky zápisu) nebo pokud by zápis ohrozil existenci zcela nebo částečně totožného názvu nebo ochranné známky nebo existenci produktů, které byly uváděny na trh nejméně 5 let před zveřejněním jednotného dokumentu a odkazu na zveřejnění specifikace. Důvody námitek se posuzují ve vztahu k celému území EU.

5.5. Ochrana zápisu

Každý hospodářský subjekt, který uvádí na trh produkt splňující příslušnou specifikaci, má právo používat chráněná označení původu a chráněná zeměpisná označení a označit svůj výrobek příslušným symbolem Unie.¹³⁷ Zapsané názvy jsou dle čl. 13 odst. 1 písm. a) nařízení chráněny proti jakémukoli **přímému nebo nepřímému obchodnímu užívání** pro výrobky, na které se daný zápis nevztahuje. Toto platí v případech, kdy jsou tyto produkty srovnatelné s výrobky zapsanými pod daným názvem, nebo pokud je využívána pověst chráněného názvu při používání tohoto názvu, včetně situací, kdy jsou tyto produkty používány jako přísada.

SDEU se ve věci „Scotch Whisky“¹³⁸ zabýval žalobou Scotch Whisky Association, která se domáhala ukončení prodeje německé whisky s názvem Glen Buchenbach. Asociace na ochranu obchodu se skotskou whisky tvrdila, že označení „Glen“ vzbuzuje v povědomí relevantní veřejnosti spojení se Skotskem a daným zeměpisným označením z důvodu zde velmi hojného využívání tohoto označení namísto výrazu „valley“. SDEU judikoval, že prokázání existence nepřímého obchodního použití zapsaného zeměpisného označení vyžaduje, aby byl sporný prvek používán ve formě, která je buď totožná s daným označením, nebo foneticky či vzhledově podobná. Nestačí, když tento prvek pouze vyvolává jakoukoli myšlenkovou asociaci s uvedeným označením nebo s příslušnou zeměpisnou oblastí.¹³⁹

Dle čl. 13 odst. 1 písm. b) nařízení je dále zakázáno jakékoli **zneužívání, napodobování nebo připomínání** chráněného názvu, i když je uveden skutečný původ produktů nebo služeb, nebo pokud je chráněný název přeložen nebo doprovázen výrazy jako „druh“, „typ“, „způsob“, „jak se vyrábí v“, „napodobenina“ nebo obdobnými výrazy. K připomenutí zeměpisného označení se vyjádřil SDEU v případě „Viiniverla“¹⁴⁰. V dané věci šlo o to zjistit, zda destilát z cideru vyráběný ve Finsku pod názvem Verlados vytváří v myslích evropských spotřebitelů asociaci s chráněným označením původu francouzské lihoviny Calvados. SDEU konstatoval, že při posuzování, zda se jedná o připomenutí, je třeba vycházet z „*vnímání průměrného, běžně informovaného a přiměřeně pozorného a obezřetného spotřebitele, přičemž tento posledně uvedený pojem je nutno chápat tak, že se týká evropského spotřebitele, a nikoli pouze spotřebitele členského státu, kde se vyrábí výrobek, u něhož dochází k připomenutí chráněného zeměpisného označení.*“¹⁴¹ Při posuzování, zda název Verlados představuje připomenutí chráněného zeměpisného označení Calvados pro obdobné výrobky, je dle SDEU třeba zohlednit fonetickou a

¹³⁷ Čl. 12 odst. 1 a 2 nařízení č. 1151/2012.

¹³⁸ Rozsudek Soudního dvora (pátého senátu) ze dne 7. června 2018. „Scotch Whisky“. Věc C-44/17.

¹³⁹ *Tamtéž*, bod 39.

¹⁴⁰ Rozsudek Soudního dvora (druhého senátu) ze dne 21. ledna 2016. „Viiniverla“. Věc C-75/15.

¹⁴¹ *Tamtéž*, bod 28.

vzhledovou podobnost těchto názvů a také případné skutečnosti naznačující, že tato podobnost není náhodná. Bylo zapotřebí ověřit, zda průměrný evropský spotřebitel, který se setká s názvem Verlados, si vybaví obraz výrobku, jehož zeměpisné označení je chráněno.¹⁴²

Tyto poznatky SDEU aplikoval také v případě „Queso Manchego“¹⁴³, ve kterém se zabýval otázkou, zda připomenutí zapsaného názvu může spočívat v použití obrazových označení. Chráněné označení původu Queso Manchego se vztahuje na sýry vyráběné v regionu La Mancha z ovčího mléka. Z tohoto regionu zároveň pochází postava z románu Miguela de Cervantese Don Quijote de la Mancha, jejíž vyobrazení a odkazy na ni se nacházely na etiketě konkurenčního výrobku, sýru Adarga de Oro. SDEU rozhodl, že používání obrazových označení, která připomínají určitou zeměpisnou oblast spojenou s označením původu, může představovat připomenutí tohoto označení původu. To platí i tehdy, když výrobce, který je usazen v této oblasti, používá taková obrazová označení na své výrobky, které jsou podobné nebo srovnatelné s produkty chráněnými tímto označením původu, avšak na tyto výrobky se toto označení původu nevztahuje.¹⁴⁴

Zapsaná zeměpisná označení jsou chráněna také proti **každému nepravdivému nebo zavádějícímu údaji** o původu, provenienci, povaze nebo základních vlastnostech výrobku. Tato informace nesmí být uvedena na obalu výrobku, reklamních materiálech ani jinde, kde by mohla vyvolat mylný dojem o původu výrobku. Rovněž jsou chráněna před veškerými dalšími praktikami, které by **mohly spotřebitele uvést v omyl**, co se týká skutečného původu výrobku.¹⁴⁵ Výklad pojmu „mylný dojem“ poskytl SDEU v rozsudku ve věci „Gorgonzola“¹⁴⁶ a vztahuje se na situaci, kdy výraz používaný k označení výrobku obsahuje část chráněného označení, takže když se spotřebitel setká s názvem výrobku, vybaví se mu v mysli obraz výrobku, jehož označení je chráněno (bod 25).

5.6. Zaručené tradiční speciality

Tradiční zemědělské výrobky a potraviny požívají v EU ochrany díky označení zaručená tradiční specialita, jehož právní úprava se nachází v hlavě III nařízení č. 1151/2012.¹⁴⁷ Dle recitálu č. 34 je cílem zavedení režimu zaručených tradičních specialit pomáhat výrobcům tradičních produktů předávat spotřebitelům informace o jejich výjimečných vlastnostech. Nepředstavují však

---

¹⁴² *Tamtéž*, bod 48.

¹⁴³ Rozsudek Soudního dvora (čtvrtého senátu) ze dne 2. května 2019. „*Queso Manchego*“. Věc C-614/17.

¹⁴⁴ *Tamtéž*, bod 43.

¹⁴⁵ Čl. 13 odst. 1 písm. c) a d) nařízení č. 1151/2012.

¹⁴⁶ Rozsudek Soudního dvora (pátého senátu) ze dne 4. března 1999. „*Gorgonzola*“. Věc C-87/97.

¹⁴⁷ Kritéria pro zápis a cíle tohoto režimu jakosti jsou rozebrány v podkapitole 1.2.1.

práva duševního vlastnictví. V recitálu se konstatuje, že podle předchozí právní úpravy (nařízení č. 509/2006) bylo zapsáno pouze několik názvů a že k využití potenciálu tohoto režimu jakosti je třeba zlepšit, vyjasnit a zpřesnit ustanovení, aby byl režim srozumitelnější, funkčnější a atraktivnější pro potenciální žadatele. K dnešnímu dni, o dekádu později od platnosti nařízení, je v rejstříku Evropské komise registrováno pouze 64 zaručených tradičních specialit s největším zastoupením v Polsku (10 registrací). Česká republika má v současnosti registrováno označení Pražská šunka a společně se Slovenskem další 4 tzv. multi-country názvy: Tradiční Špekáčky, Tradiční Lovecký salám, Liptovský salám a Spišské párky.¹⁴⁸ Jedním z pravděpodobných důvodů, proč není toto označení hojně využíváno, je fakt, že výroba produktů může probíhat v podstatě kdekoli na světě, a proto místní producenti nemusí spatřovat důvod, proč vynakládat spoustu času a úsilí k registraci označení, které pak může využívat prakticky „kdokoli“.

Stejně jako zeměpisná označení v hlavě II nařízení, i zaručené tradiční speciality musí odpovídat specifikaci produktu, která obsahuje název navržený k zápisu, popis produktu včetně hlavních vlastností dokládajících jeho specifickou povahu, popis metody produkce, kterou musí výrobci dodržovat, a hlavní prvky vytvářející tradiční povahu výrobku.¹⁴⁹ Tato specifikace spolu s názvem a adresou seskupení žadatelů tvoří dle čl. 20 odst. 1 nařízení hlavní obsahové náležitosti žádosti o zápis, není tedy třeba dokládat jednotný dokument. Proti zápisu zaručené tradiční speciality také může probíhat námitkové řízení podle čl. 51 odst. 2 nařízení, a to z taxativních důvodů uvedených v čl. 21 nařízení. Mezi tyto důvody patří poskytnutí přesvědčivých důvodů, proč navrhovaný zápis není v souladu s podmínkami stanovenými v nařízení, nebo prokázání, že daný název je všeobecně známý a má hospodářský význam pro podobné zemědělské výrobky a potraviny. Zapsané názvy jsou chráněny proti jakýmkoli praktikám (zneužití, napodobení, připomenutí apod.), které by mohly uvádět spotřebitele v omyl. Členské státy mají povinnost zajistit, že obchodní názvy používané na vnitrostátní úrovni nebudou zaměnitelné s názvy, které jsou zapsány.¹⁵⁰

Česká republika se v minulosti u Evropské komise neúspěšně domáhala zápisu obchodního označení pomazánkové máslo jako zaručené tradiční speciality. Pomazánkovým máslem se zabýval také SDEU ve věci *Evropská komise v. Česká republika*.¹⁵¹ Komise České republice v žalobě vytknula, že porušila ustanovení nařízení č. 1234/2007 o společné organizaci

---

¹⁴⁸ EAmbrosia: Traditional Specialties Guaranteed. *Evropská komise* [online]. [cit. 2023-05-24]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/food-safety-and-quality/certification/quality-labels/geographical-indications-register/tsg>

¹⁴⁹ Čl. 19 odst. 1 nařízení č. 1151/2012.

¹⁵⁰ Čl. 24 odst. 1 a 2 nařízení č. 1151/2012.

¹⁵¹ Rozsudek Soudního dvora (prvního senátu) ze dne 18. října 2012. *Evropská komise v. Česká republika*. Věc C-37/11.

zemědělských trhů, když umožnila uvádění výrobku označovaného jako pomazánkové máslo na trh. Pomazánkové máslo, které obsahuje pouze 31-36 % mléčného tuku, totiž nesplňuje požadavky přílohy zmíněného nařízení (nyní č. 1308/2013), která stanoví, že máslo musí obsahovat 80-90 % mléčného tuku. Česká republika naopak tvrdila, že spotřebitel jednoznačně odlišuje tento výrobek od másla, ale SDEU žalobě Komise vyhověl.

Zmíněný rozsudek se snažila Česká republika zvrátit zápisem pomazánkového másla jako tradičního výrobku, který by požíval výjimku, a podala žalobu proti Komisi k Tribunálu¹⁵². Tribunál však dospěl k závěru, že nařízení č. 1151/2012 nemůže bránit aplikaci nařízení č. 1234/2007, které stanoví pravidla společné organizace trhů (bod 36). Výkladem nařízení č. 1151/2012 nelze umožnit využití režimu zaručených tradičních specialit k obcházení pravidel týkajících se obchodních norem stanovených nařízením č. 1234/2007, čímž by byla danému výrobku poskytnuta neoprávněná soutěžní výhoda a došlo by ke klamání spotřebitele (bod 41).

5.7. Nepovinné údaje o jakosti

Tzv. druhý stupeň režimů jakosti, který představují nepovinné údaje o jakosti, se zakládá na údajích o kvalitě výrobků přinášejících přidanou hodnotu. Tyto údaje jsou dobrovolné, sdělují se na vnitřním trhu a týkají se specifických horizontálních charakteristik různých kategorií produktů, způsobů hospodaření nebo zpracování, které jsou typické pro určité oblasti.¹⁵³ Nepovinné údaje o jakosti musí dle čl. 29 nařízení splňovat následující kritéria: musí se týkat specifických vlastností produktů, charakteristik výroby nebo zpracování v určitých oblastech, použití těchto údajů musí přinášet vyšší hodnotu produktu ve srovnání s podobnými produkty a musí mít evropský dosah. Nepovinné údaje o jakosti, které popisují technické vlastnosti produktu pro účely dodržování povinných obchodních norem a které nejsou zaměřeny na informování spotřebitelů o těchto vlastnostech produktu, nejsou zahrnuty do tohoto režimu.

V souladu s čl. 43 se režimy jakosti uvedené v hlavě III (zaručené tradiční speciality) a IV (nepovinné údaje o jakosti) uplatňují bez dotčení pravidel EU nebo členských států týkajících se duševního vlastnictví, včetně pravidel týkajících se označení původu, zeměpisných označení, ochranných známek a práv s tím spojených.

V čl. 31 odst. 1 se jako nepovinný údaj o jakosti zavádí označení horský produkt. Toto se použije pouze pro označení produktů určených k lidské potřebě, které jsou uvedeny v příloze I SFEU, pokud jde o suroviny a krmiva pro hospodářská zvířata pocházející převážně z horských

---

¹⁵² Rozsudek Tribunálu (druhého senátu) ze dne 12. května 2015. *Česká republika v. Evropská komise*. Věc T-51/14.

¹⁵³ Recitál č. 44 nařízení č. 1151/2012.

oblastí, nebo jedná-li se o zpracované produkty, zpracování probíhá v horských oblastech. Kritéria jsou s cílem zohlednit přírodní omezení ovlivňující zemědělskou produkci v horských oblastech podrobněji rozpracována v nařízení Komise v přenesené pravomoci č. 665/2014¹⁵⁴, k jehož přijetí byla zmocněna čl. 31 odst. 4.

V souladu s čl. 1 odst. 2 nařízení č. 665/2014 je označení horský produkt možné používat u výrobků pocházejících ze zvířat, která strávila alespoň dvě třetiny svého života v horských oblastech a tyto živočišné produkty jsou v těchto oblastech také zpracovány. Dále například včelařské produkty mohou být podle čl. 3 odst. 1 označeny výrazem horský produkt za předpokladu, že včely sbíraly nektar a pyl pouze v horských oblastech.

Ačkoli musí členské státy potenciál nepovinných údajů o jakosti teprve prozkoumat, ze zprávy evropské asociace pro horské oblasti Euromontana z roku 2020¹⁵⁵ vyplynulo, že některé členské země EU již implementovaly nepovinné označení horský produkt do národní legislativy, nebo se nachází v procesu jeho implementace.¹⁵⁶

Druhým nepovinným údajem o jakosti, který zmiňuje nařízení č. 1151/2012, je produkt ostrovního zemědělství. Nejuvdálenější regiony EU včetně francouzských zámořských departmentů a ostrovů Azory, Madeira nebo Kanárské ostrovy čelí problémům způsobeným jejich odlehlostí a ostrovní povahou, včetně obtížných geografických a povětrnostních podmínek. Ve smyslu čl. 32 byla Komise povinna do 4. ledna 2014 předložit Evropskému parlamentu a Radě argumenty týkající se tohoto označení. Danou zprávu Komise zveřejnila dne 16. prosince 2013¹⁵⁷ a obsahuje důvody ve prospěch i v neprospěch zavedení tohoto označení. Argumentem pro zavedení označení je fakt, že toto označení by mělo být dobrovolné, což minimalizuje administrativní zátěž pro producenty. Menší producenti na malých ostrovech, kteří nemají přístup k jiným marketingovým nástrojům, by tak mohli využít tohoto relativně jednoduchého systému k označení kvality svých produktů.¹⁵⁸

Na druhou stranu by byla škála produktů, které by přicházely v úvahu pro nepovinný údaj o jakosti, značně omezena kvůli povinnostem uvedeným v nařízení č. 1151/2012, co se týká získávání surovin, požadavků na zpracování a zúžení na výrobky uvedené v příloze I SFEU.

---

¹⁵⁴ Nařízení Komise v přenesené působnosti (EU) č. 665/2014 z dne 11. března 2014, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1151/2012, pokud jde o podmínky používání nepovinného údaje o jakosti „horský produkt“

¹⁵⁵ Implementation of the EU optional quality term “mountain product”: new Euromontana study. *Euromontana* [online]. [cit. 2023-05-27]. Dostupné z: <https://www.euromontana.org/en/implementation-of-the-eu-optional-quality-term-mountain-product-new-euromontana-study/>

¹⁵⁶ Mezi tyto státy patří Francie, Německo, Itálie, Rumunsko, Slovinsko, Česká republika, Bulharsko a Chorvatsko.

¹⁵⁷ Zpráva Komise Evropskému parlamentu a Radě ze dne 16. 12. 2013 shrnující argumenty týkající se nepovinného údaje o jakosti „produkt ostrovního zemědělství“. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:52013PC0888&from=FI>

¹⁵⁸ *Tamtéž*, s. 11.

Zavedení tohoto označení by mohlo poškodit producenty, kteří již využívají existující režimy jakosti. Mohlo by dojít k nerovnému konkurenčnímu postavení a snížení kontroly a certifikace, které jsou spojené s dodatečnými náklady.¹⁵⁹

5.8. Návrh na přezkum systému zeměpisných označení

Ačkoliv lze stávající rámec režimů jakosti považovat za účinný a poskytující EU přidanou hodnotu, lze v něm také identifikovat určitá omezení, jako jsou nízká informovanost spotřebitelů, co se týká zeměpisných označení, nízká míra jejich prosazování v některých členských státech nebo omezený počet zapsaných zaručených tradičních specialit. Z tohoto důvodu přijala dne 31. března 2022 Evropská komise návrh na přezkum systému zeměpisných označení.¹⁶⁰ V tomto návrhu Komise konstatuje, že je unijní systém zeměpisných označení spolehlivý, ale provedená hodnocení ukázala prostor pro zlepšení s cílem posílit systém zeměpisných označení. Návrh přispívá k dosažení cílů SZP (čl. 43 SFEU) a práv duševního vlastnictví (čl. 118 SFEU).

Zprv by se zlepšení mělo týkat lepšího uplatňování základního práva výrobců na ochranu práv duševního vlastnictví k jejich zeměpisným označením, a to i v případě nových forem jejich porušování na internetu. V rámci veřejné konzultace probíhající v roce 2021 respondenti jako jednu z hlavních výzev pro revizi zeměpisných označení uvedli rostoucí zneužívání pověsti zeměpisných označení na internetu a s tím související potřebu zabránit podvodům a paděláním výrobků.¹⁶¹ Nově by se ochrana zeměpisných označení měla vztahovat také na doménové jméno, které obsahuje zeměpisné označení. Navržený čl. 34 by měl zavést rejstříky národních doménových jmen nejvyšší úrovně, které by zabránily registraci doménových jmen, jež není v dobré víře. Rejstříky by měly sloužit zároveň jako informační a výstražný systém.

Zadruhé by mělo dojít k zefektivnění postupů zápisu nových zeměpisných označení i změn specifikací produktu. Navrhované nařízení zjednodušuje správu zeměpisných označení stanovením jednotného souboru pravidel pro postupy podávání žádostí a jejich kontrolu pro všechna odvětví. Mělo by také dojít ke snížení administrativní zátěže díky plnému využití digitálních nástrojů a technické pomoci při kontrole žádostí ze strany Úřadu Evropské unie pro duševní vlastnictví (EUIPO).¹⁶² Od tohoto zjednodušení si Evropská komise slibuje zvýšení atraktivity režimů jakosti pro producenty.

---

¹⁵⁹ *Tamtéž*, s. 12.

¹⁶⁰ Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o zeměpisných označeních Evropské unie pro víno, lihoviny a zemědělské produkty a o režimech jakosti zemědělských produktů, kterým se mění nařízení (EU) č. 1308/2013, (EU) 2017/1001 a (EU) 2019/787 a zrušuje nařízení (EU) č. 1151/2012. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A52022PC0134>

¹⁶¹ *Tamtéž*.

¹⁶² Technické pomoci se věnuje kapitola 5 hlavy II navrženého nařízení.

Zatřetí by mělo dojít k přezkumu režimu zaručených tradičních specialit, který, jak již bylo zmíněno, ani po 30 letech své existence nepřinesl anticipované výhody pro výrobce a jejich zákazníky. Tento režim by měl být také vyjasněn a zjednodušen, zejména co se týká pojmů a kritérií pro zápis (hlava III kapitola 1 navrženého nařízení). Nově by se nemělo vyžadovat, aby měly zaručené tradiční speciality jedinečné vlastnosti. Následující kapitola upravuje nepovinné údaje o jakosti, ve které nebyly provedeny legislativní změny, byl však zcela vypuštěn produkt ostrovního zemědělství (návrh upravuje pouze horský produkt). Komisi je dle čl. 77 svěřena pravomoc přijímat akty v přenesené působnosti, kterými vyhradí další nepovinné údaje o jakosti a podmínky jejich užívání.

Navržené nařízení má dále za cíl, mimo jiné, zlepšit rozpoznávání vyhrazených symbolů Unie spotřebiteli, posílit pravomoci seskupení oprávněných producentů, které by členské státy měly mít povinnost uznat a poskytnout jim přístup k místním orgánům, a zvýšit udržitelnou výrobu produktů se zeměpisným označením. V rámci posledně zmíněného by měl portál GIview¹⁶³ u každého zapsaného zeměpisného označení obsahovat oddíl, do kterého by mohly orgány členských států zahrnout prohlášení o udržitelnosti. Zlepšování udržitelnosti je součástí strategie EU „od zemědělce ke spotřebiteli“ a měla by, mimo jiné, působit na spotřebitele, kteří mají zájem minimalizovat svůj dopad na životní prostředí.

V současnosti probíhá v rámci řádného legislativního procesu první čtení v Radě EU. Režimy jakosti se ani podle tohoto návrhu neuplatní na nezemědělské produkty, to by se však mělo změnit s připravovaným nařízením, kterému bude věnována další podkapitola.

5.8.1. Rozšíření ochrany zeměpisných označení na nezemědělské výrobky

Úvahy Evropské komise nad zavedením celounijního systému na ochranu zeměpisných označení nezemědělských výrobků (řemeslných výrobků a průmyslového zboží) se dle Zdvihalové objevují již od roku 2009. Důvodem pro jeho zavedení je roztržičnost právního rámce poskytování ochrany těmto výrobkům v jednotlivých členských státech, která by mohla negativně ovlivnit fungování vnitřního trhu. V některých členských státech existuje mechanismus na ochranu názvů výrobků, jako je jablonecká bižuterie nebo muránské sklo, jsou ale také státy, které tuto problematiku specificky neřeší.¹⁶⁴ Zavedení ochrany opodstatňuje také význam ochrany

---

¹⁶³ Portál funguje jako vyhledávač zeměpisných označení v EU i mimo ni. Dostupné z: <https://www.tmdn.org/giview/>

¹⁶⁴ Na úrovni ČR má ochrana zeměpisných označení pro nezemědělské výrobky dlouholetou tradici. Ochrana je poskytována zákonem č. 452/2001 Sb., o ochraně označení původu a zeměpisných označení. Mezi zapsaná zeměpisná označení v ČR patří Český křišťál, Český granát, Jablonecká bižuterie nebo Vamberská krajka. Projednávání návrhu nařízení probíhalo také během českého předsednictví v Radě EU od 1. 7. 2022.

nezemědělských výrobků při dvou- a vícestranných obchodních jednáních se třetími zeměmi.¹⁶⁵ V současnosti nemohou evropští producenti zemědělských výrobků plně využívat výhod mezinárodního rámce pro zápis a ochranu zeměpisných označení zakotveného v Ženevském aktu Lisabonské dohody.

Situace by se měla změnit díky návrhu nařízení z 13. dubna 2022¹⁶⁶, který je nyní v prvním čtení projednáván v Radě EU. Návrh jednotného nařízení zavádí přímo použitelnou ochranu zeměpisných označení pro řemeslné a průmyslové produkty na úrovni EU. Cílem návrhu je, dle důvodové zprávy, zlepšení postavení výrobců (zejména mikropodniků, malých nebo středních podniků), aby mohli své výrobky efektivně chránit před paděláním v celé EU a měli motivaci k dalšímu rozvoji a investicím. Současně se předpokládá, že nařízení přispěje k lepšímu povědomí o pravých řemeslných a průmyslových výrobcích na trzích a podpoří cestovní ruch. V neposlední řadě je třeba přizpůsobit stávající pravidla novému systému ochrany řemeslných a průmyslových výrobků po přistoupení EU k Ženevskému aktu Lisabonské dohody.

Návrh nařízení stanovuje (v čl. 5) kritéria, která musí řemeslný a průmyslový výrobek splnit, aby získal ochranu na základě zeměpisného označení (v užším smyslu), a to: výrobek pochází z určitého místa, regionu nebo země, a jeho danou jakost, pověst nebo jiné vlastnosti lze přičíst především jeho zeměpisnému původu, přičemž alespoň jedna z fází výroby probíhá ve vymezené zeměpisné oblasti. Návrh zavádí jednotná pravidla pro zápis zeměpisného označení na vnitrostátní i unijní úrovni a stanoví požadavky pro žadatele a samotný zápis. Taktéž upravuje postupy při případných námitkách, změně specifikace výrobku nebo zrušení již zapsaných zeměpisných označení a stanovuje pravidla pro odvolací řízení (hlava II). Kromě toho navrhuje, mimo jiné, zřízení informačního a výstražného systému pro doménová jména v rámci ochrany zeměpisných označení (hlava III) a obsahuje ustanovení, která mění nařízení č. 2019/1753 o opatřeních Unie po jejím přistoupením k Ženevskému aktu. Zejména určuje EUIPO jako příslušný orgán, který je pověřen prováděním Ženevského aktu a komunikací s WTO (hlava V). Tento orgán doposud nebyl určen. Vnitrostátní mechanismy ochrany zeměpisných označení pro řemeslné a průmyslové výrobky musí přestat platit do jednoho roku od vstupu navrženého nařízení v platnost (hlava VII).

---

¹⁶⁵ ZDVIHALOVÁ, op. cit. pozn. 15, s. 188.

¹⁶⁶ Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o ochraně zeměpisných označení řemeslných a průmyslových výrobků a o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/1001 a (EU) 2019/1753 a rozhodnutí Rady (EU) 2019/1754. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1659018721591&uri=CELEX%3A52022PC0174>

Závěr

Zeměpisná označení v Evropské unii představují bohatství a rozmanitost výrobků, které může evropské zemědělství nabídnout. Tato označení chrání regionální speciality a poskytují jejich producentům výhody, díky kterým mohou nabízet autentické výrobky s přidanou hodnotou, které spotřebitelé vyhledávají a jsou ochotni si za ně připlatit. Zeměpisná označení jsou rovněž klíčovým prvkem obchodních dohod EU, kde zajišťují dobrou pověst místních výrobků na mezinárodní úrovni a chrání je před neoprávněným užíváním a napodobováním. Díky mezinárodním dohodám jsou mnohá evropská zeměpisná označení uznávána i v zemích mimo EU a zároveň umožňují uznání zeměpisných označení produktů ze třetích zemí v Evropské unii.

Cílem této práce bylo komplexně rozebrat unijní právní předpisy a relevantní judikaturu SDEU, které se týkají zeměpisných označení pro zemědělské produkty a potraviny, ale rovněž dalších souvisejících odvětví. V první části práce byl představen institut zeměpisných označení v širším kontextu práva duševního vlastnictví včetně jeho základních charakteristik a nejednotné terminologie. Samostatné body byly věnovány představení a porovnání různých typů zeměpisných označení, které rozlišuje stěžejní evropské nařízení č. 1151/2012 a Lisabonská dohoda včetně Ženevského aktu. Dále byl vysvětlen evropský systém ochrany zeměpisných označení *sui generis*, jehož původ se odvozuje z dlouhé historické tradice ochrany označení původu výrobků objevující se již ve středověkých francouzských zákonech.

Druhá část práce se věnovala stále rostoucímu významu zeměpisných označení v EU. Režimy jakosti EU slouží jako ochrana evropského zemědělského dědictví a přispívají ke zvyšování povědomí o kvalitních evropských produktech mezi zákazníky na celém světě. Bylo zjištěno, že největšími zastánci zeměpisných označení jsou země tzv. „jižní pětice“ (Francie, Řecko, Itálie, Portugalsko a Španělsko), které mají díky vysokému počtu vlastních zeměpisných označení také silnou vyjednávací pozici při sjednávání obchodních dohod EU. Zeměpisná označení přináší řadu výhod pro výrobce, včetně cenové prémie, možnosti vstupu na nové trhy nebo pobídek pro inovace. Ukázalo se však, že existují překážky upírající některým producentům (a celým regionům) možnost plného využití těchto výhod, například nedostatečné povědomí o tomto institutu nebo asymetrie moci v dodavatelských řetězcích.

Třetí část práce byla zaměřena na oblast mezinárodních smluv umožňujících překonat teritoriální charakter ochrany zeměpisných označení. Tyto úmluvy představují důležitý nástroj pro stanovení minimálních pravidel ochrany mimo původní území a jsou založeny na zásadách mnohostrannosti, asimilace a reciprocit. První smlouvy v této oblasti, Pařížská úmluva a Madridská dohoda, pocházejí již z 19. století a jsou spravovány dnešní WIPO. Jakkoli položily

základy pro mezinárodní ochranu zeměpisných označení, o skutečné ochraně lze hovořit až s jejími nástupci v podobě Lisabonské dohody a jejího Ženevského aktu nebo Dohody TRIPS. V rámci Dohody TRIPS se do budoucna nabízí sjednocení vyšší úrovně ochrany zeměpisných označení, která v současnosti existuje pouze pro vína a lihoviny (čl. 23 Dohody), i na ostatní druhy výrobků. Řada členů WTO, včetně evropských zemí, má také zájem o vytvoření Dohodou předvídaného mezinárodního rejstříku zeměpisných označení, na jehož podobě zatím nepanuje shoda.

Čtvrtá část práce se týkala právní úpravy zeměpisných označení v EU a směřovala k těžišti práce, které se nacházelo zejména v části následující. V rámci této části byl vysvětlen vývoj evropské regulace zeměpisných označení, která byla pro zemědělské produkty a potraviny poprvé přijata v roce 1992 v rámci Společné zemědělské politiky. Již původní nařízení č. 2081/92 vytvořilo jednotný unijní registrační systém, který zapovídal členským státům zřizovat vlastní ochranné systémy. Prostor byl věnován také představení právní úpravy zeměpisných označení pro vína a lihoviny a dohod o volném obchodu uzavřených EU s nečlenskými státy.

Poslední a nejobsáhlejší pátá část práce se zabývala detailním rozбором nařízení č. 1151/2012, jež obsahuje právní úpravu režimů jakosti EU pro zemědělské produkty a potraviny. Byly rozebrány cíle nařízení a jeho nejdůležitější ustanovení, která byla doplněna o relevantní judikaturu SDEU. Prostor byl věnován například překážkám zápisu zeměpisného označení, specifikaci produktu v žádosti nebo ochraně již zapsaného označení. Ukázalo se, že při posuzování, zda došlo k zásahu do zeměpisného označení, vychází SDEU z vnímání průměrného, běžně informovaného a přiměřeně pozorného evropského spotřebitele.

Ačkoli lze konstatovat, že nařízení č. 1151/2012 plní dobře svoji funkci, byl v něm identifikován prostor pro zlepšení. Ten lze spatřovat ve zdlouhavém procesu vyřizování žádosti o ochranu zeměpisného označení, nízké míře prosazování tohoto institutu v některých regionech nebo v nízkém zájmu o registraci zaručených tradičních specialit. Do budoucna lze očekávat, že díky projednávanému návrhu nařízení, které má nahradit stávající úpravu, dojde v těchto oblastech ke zlepšení. Vítaným záměrem zákonodárce je také vylepšit uplatňování práva k zeměpisným označením na internetu díky rozšíření ochrany na doménová jména a vytvoření speciálního rejstříku. Přestože byla právní regulace zeměpisných označení v EU vždy spojována především s oblastí zemědělství, které bude vždy plnit významnou roli v hospodářství EU i členských států, druhý nedávno předložený návrh nařízení by měl rozšířit ochranu zeměpisných označení také na nezemědělské výrobky.

Seznam použitých zkratek

Dohoda TRIPS	Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví
EU	Evropská unie
EUIPO	Úřad Evropské unie pro duševní vlastnictví
GATT	Všeobecná dohoda o clech a obchodu
Lisabonská dohoda	Lisabonská dohoda na ochranu označení původu a o jejich mezinárodním zápisu
Madridská dohoda	Madridská dohoda o potlačování falešných nebo klamavých údajů o původu zboží
Narižení č. 1151/2012	Narižení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1151/2012 ze dne 21. listopadu 2012 o režimech jakosti zemědělských produktů a potravin
Pařížská úmluva	Pařížská úmluva na ochranu průmyslového vlastnictví
SDEU	Soudní dvůr Evropské unie
SFEU	Smlouva o fungování Evropské unie
SZP	Společná zemědělská politika Evropské unie
WIPO	Světová organizace duševního vlastnictví
WTO	Světová obchodní organizace
Ženevský akt	Ženevský akt Lisabonské dohody o označeních původu a zeměpisných označeních

Seznam použitých zdrojů

1. Seznam použité literatury

BLAKENEY, Michael, 2019. *The Protection of Geographical Indications: Law and Practice*. 2. vydání. Cheltenham, UK: Edward Elgar Publishing. ISBN 9781788975407.

KELBLOVÁ, Hana, 2016. *Zeměpisná označení výrobků a jejich právní ochrana*. Praha: Wolters Kluwer. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-166-8.

MOERLAND, Anke, 2019. Chapter 3: Geographical indications and innovation: what is the connection? In: *The Innovation Society and Intellectual Property*. Edward Elgar Publishing, 2019, s. 59-85. ISBN 9781789902358.

PULLMANNOVÁ, Helena, 2019. *Ochrana obchodního jména a její projevy ve známkoprávní reformě EU*. Praha: Leges. Teoretik. ISBN 978-807-5023-087.

TÝČ, Vladimír a Radim CHARVÁT, 2016. *Zeměpisná označení v mezinárodních smlouvách a v právu Evropské unie*. Praha: Leges. Teoretik. ISBN 978-80-7502-187-8.

ZDVIHALOVÁ, Martina, 2018. *Práva na označení v kontextu s evropskou úpravou*. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7598-139-4.

2. Seznam použitých odborných článků

ARONZON, Stephanie M, 2020. Blockchain and geographical indications: a natural fit? *Journal of Intellectual Property Law & Practice*. **15**(11), 913-925. ISSN 1747-1532. Dostupné z: doi:10.1093/jiplp/jpaa151

CARDOSO, Vitória Aparecida, Ana Elisa Bressan Smith LOURENZANI, Marcellus Marques CALDAS, Cristiane Hengler Corrêa BERNARDO a Roberto BERNARDO, 2022. The benefits and barriers of geographical indications to producers: A review. *Renewable Agriculture and Food Systems*. **37**(6), 707-719. ISSN 1742-1705. Dostupné z: doi: 10.1017/S174217052200031X

HUYSMANS, Martijn, 2022. Exporting protection: EU trade agreements, geographical indications, and gastronationalism. *Review of International Political Economy*. **29**(3), s. 979-1005. ISSN 0969-2290. Dostupné z: doi:10.1080/09692290.2020.1844272

JOOSSE, Sofie, Pepijn OLDERS a Wiebren J. BOONSTRA, 2021. Why are geographical indications unevenly distributed over Europe? *British Food Journal*. **123**(13), 490-510. ISSN 0007-070X. Dostupné z: doi:10.1108/BFJ-01-2021-0107

KAMPERMAN SANDERS, Anselm, 2015. Geographical Indications of Origin: When GIs Become Commodities, All Gloves Come Off. *IIC - International Review of Intellectual Property and Competition Law* [online]. **46**(7), 755-759 [cit. 2023-02-16]. ISSN 0018-9855. Dostupné z: doi:10.1007/s40319-015-0396-y

SUNNER, Liam, 2021. How the European Union is expanding the protection levels afforded to Geographical Indications as part of its global trade policy. *Journal of Intellectual Property Law & Practice*. **16**(4-5), 341-347. ISSN 1747-1532. Dostupné z: doi:10.1093/jiplp/jpab016

TELEC, Ivo, 2016. Některé základní otázky práva na označení zeměpisného původu výrobků. *Právní rozhledy*. **2016**(1), 1-12. ISSN 1210-6410.

3. Seznam použitých internetových zdrojů

EAmbrosia: the EU geographical indications register. *Evropská komise* [online]. [cit. 2023-04-18]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/food-safety-and-quality/certification/quality-labels/geographical-indications-register/>

EAmbrosia: Traditional Specialties Guaranteed. *Evropská komise* [online]. [cit. 2023-05-24]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/food-safety-and-quality/certification/quality-labels/geographical-indications-register/tsg>

Geographical Indications – a European treasure worth €75 billion, 2020. *Evropská komise* [online]. 20. 4. 2020 [cit. 2023-04-18]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_683

Implementation of the EU optional quality term “mountain product”: new Euromontana study, 2020. *Euromontana* [online]. [cit. 2023-05-27]. Dostupné z: <https://www.euromontana.org/en/implementation-of-the-eu-optional-quality-term-mountain-product-new-euromontana-study/>

Lisbon Express Database. *WIPO* [online]. [cit. 2023-05-01]. Dostupné z: <https://lisbon-express.wipo.int/struct-search>

Obchodní dohody EU. *Rada Evropské unie* [online]. [cit. 2023-05-15]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/trade-policy/trade-agreements/>

Protecting local food and drinks: 3 500 geographical indications registered, 2023. *European Commission* [online]. [cit. 2023-04-18]. Dostupné z: https://agriculture.ec.europa.eu/news/protecting-local-food-and-drinks-3-500-geographical-indications-registered-2023-02-23_en

Režimy jakosti – přehled. *Evropská komise* [online]. [cit. 2023-04-17]. Dostupné z: https://agriculture.ec.europa.eu/farming/geographical-indications-and-quality-schemes/geographical-indications-and-quality-schemes-explained_cs

WIPO-Administered Treaties: Lisbon Agreement – Geneva Act (2015). *WIPO Lex* [online]. [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: https://www.wipo.int/wipolex/en/treaties/ShowResults?search_what=A&act_id=50

WIPO-Administered Treaties: Lisbon Agreement. *WIPO Lex* [online]. [cit. 2023-05-01]. Dostupné z: https://www.wipo.int/wipolex/en/treaties/ShowResults?search_what=C&treaty_id=10

WIPO-Administered Treaties: Madrid Agreement (Indications of Source). *WIPO Lex* [online]. [cit. 2023-04-27]. Dostupné z: https://www.wipo.int/wipolex/en/treaties/ShowResults?search_what=C&treaty_id=3

WIPO-Administered Treaties: Paris Convention. *WIPO Lex* [online]. [cit. 2023-04-27]. Dostupné z: https://www.wipo.int/wipolex/en/treaties/ShowResults?search_what=C&treaty_id=2

4. Seznam použitých právních předpisů

Narižení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1753 ze dne 23. října 2019 o opatřeních Unie po jejím přistoupení k Ženevskému aktu Lisabonské dohody o označeních původu a zeměpisných označeních

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/787 ze dne 17. dubna 2019 o definici, popisu, obchodní úpravě a označování lihovin, používání názvů lihovin v obchodní úpravě a při označování jiných potravin, ochraně zeměpisných označení lihovin, používání lihu a destilátů zemědělského původu při výrobě alkoholických nápojů a o zrušení nařízení (ES) č. 110/2008

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1151/2012 ze dne 21. listopadu 2012, o režimech jakosti zemědělských produktů a potravin

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1308/2013 ze dne 17. prosince 2013, kterým se stanoví společná organizace trhů se zemědělskými produkty a zrušují se nařízení Rady (EHS) č. 922/72, (EHS) č. 234/79, (ES) č. 1037/2001 a (ES) č. 1234/2007

Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) č. 665/2014 ze dne 11. března 2014, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1151/2012, pokud jde o podmínky používání nepovinného údaje o jakosti „horský produkt“

Zákon č. 452/2001 Sb., o ochraně označení původu a zeměpisných označení a o změně zákona o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů

5. Seznam použitých mezinárodních dohod

Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví, Příloha 1c Dohody o zřízení Světové obchodní organizace (WTO), sdělení MZV č. 191/1995 Sb.

Komplexní hospodářská a obchodní dohoda (CETA) mezi Kanadou na jedné straně a Evropskou Unií a jejími členskými státy na straně druhé. Dostupné z: http://data.europa.eu/eli/agree_internation/2017/37/oj

Lisabonská dohoda na ochranu označení původu a o jejich mezinárodním zápisu ze dne 31. října 1958, revidované ve Stockholmu dne 14. července 1967, vyhl. č. 67/1975 Sb. ve znění vyhl. č. 79/1985 Sb.

Madridská dohoda o potlačování falešných nebo klamavých údajů o původu zboží ze dne 14. dubna 1891 revidované ve Washingtonu dne 2. června 1911, v Haagu dne 6. listopadu 1925, v Londýně dne 2. června 1934 a v Lisabonu dne 31. října 1958, vyhl. č. 64/1963 Sb.

Pařížská úmluva na ochranu průmyslového vlastnictví ze dne 20. března 1883, revidované v Bruselu dne 14. prosince 1900, ve Washingtonu dne 2. června 1911, v Haagu dne 6. listopadu 1925, v Londýně dne 2. června 1934, v Lisabonu dne 31. října 1958 a ve Stockholmu dne 14. července 1967, vyhl. č. 64/1975 Sb. ve znění vyhl. č. 81/1985 Sb.

Ženevský akt Lisabonské dohody o označeních původu a zeměpisných označení. Dostupné z: http://data.europa.eu/eli/agree_internation/2019/1754/oj

6. Seznam použité judikatury

Rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) ze dne 22. listopadu 2022. *Evropská komise v. Rada Evropské unie*. Věc C-24/20.

Rozsudek Soudního dvora ze dne 9. června 1992. „*Delhaize*“. Věc C-47/90.

Rozsudek Soudního dvora (pátého senátu) ze dne 4. března 1999. „*Gorgonzola*“. Věc C-87/97.

Rozsudek Soudního dvora ze dne 16. května 2000. „*Rioja II*“. Věc C-388/95.

Rozsudek Soudního dvora ze dne 20. května 2003. „*Prosciutto di Parma*“. Věc C-108/01.

Rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) ze dne 25. října 2005. „*Feta II*“. Spojené věci C-465/02 a C-466/02.

Rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) ze dne 26. února 2008. „*Parmigiano Reggiano*“. Věc C-132/05.

Rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) ze dne 8. září 2009. „*Budweiser II*“. Věc C-478/07.

Rozsudek Soudního dvora (prvního senátu) ze dne 14. července 2011. „*Cognac*“. Spojené věci C-4/10 a C-27/10.

Rozsudek Soudního dvora (prvního senátu) ze dne 18. října 2012. *Evropská komise v. Česká republika*. Věc C-37/11.

Rozsudek Soudního dvora (devátého senátu) ze dne 8. května 2014. „*Salame Felino*“. Věc C-35/13.

Rozsudek Tribunálu (druhého senátu) ze dne 12. května 2015. *Česká republika v. Evropská komise*. Věc T-51/14.

Rozsudek Soudního dvora (druhého senátu) ze dne 21. ledna 2016. „*Viiniverla*“. Věc C-75/15.

Rozsudek Soudního dvora (druhého senátu) ze dne 20. prosince 2017. „*Vin de Champagne*“. Věc C-393/16.

Rozsudek Soudního dvora (pátého senátu) ze dne 7. června 2018. „*Scotch Whisky*“. Věc C-44/17.

Rozsudek Soudního dvora (čtvrtého senátu) ze dne 2. května 2019. „*Queso Manchego*“. Věc C-614/17.

7. Seznam ostatních zdrojů

Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o ochraně zeměpisných označení řemeslných a průmyslových výrobků a o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/1001 a (EU) 2019/1753 a rozhodnutí Rady (EU) 2019/1754. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1659018721591&uri=CELEX%3A52022PC0174>

Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o zeměpisných označení Evropské unie pro víno, lihoviny a zemědělské produkty a o režimech jakosti zemědělských produktů, kterým se mění nařízení (EU) č. 1308/2013, (EU) 2017/1001 a (EU) 2019/787 a zrušuje nařízení (EU) č. 1151/2012. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A52022PC0134>

Study on economic value of EU quality schemes, geographical indications (GIs) and traditional specialties guaranteed (TSGs), 2021. Brussels: European Commission. Dostupné z: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/a7281794-7ebe-11ea-aea8-01aa75ed71a1>

Zpráva Komise Evropskému parlamentu a Radě ze dne 16. 12. 2013 shrnující argumenty týkající se nepovinného údaje o jakosti „produkt ostrovního zemědělství“. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:52013PC0888&from=FI>

Evropská úprava a rozhodovací praxe ve věcech označení původu, zeměpisných označení a zaručených tradičních specialit

Abstrakt

Diplomová práce se věnuje problematice evropského práva a rozhodovací praxe ve věcech označení původu, zeměpisných označení a zaručených tradičních specialit. Cílem této práce je komplexně analyzovat unijní právní úpravu týkající se zeměpisných označení pro zemědělské produkty a potraviny společně s navazující judikaturou a relevantními mezinárodními úmluvami. Práce se soustřeďuje zejména na, v této oblasti klíčové, nařízení (EU) č. 1151/2012 o režimech jakosti zemědělských produktů a potravin. V úvodní části práce dochází k představení charakteristik a terminologie zeměpisných označení a evropského systému jejich ochrany sui generis. Druhá část se věnuje funkcím zeměpisných označení a jejich významu pro výrobce i spotřebitele v Evropské unii. Pozornost je věnována rovněž aktuálním otázkám a vztahu zeměpisných označení a inovací. Třetí část se zaměřuje na relevantní mezinárodní úmluvy, které jsou představeny chronologicky, včetně historicko-právních okolností jejich vzniku a rozboru nejdůležitějších ustanovení. Předposlední část práce se týká právní úpravy zeměpisných označení v EU a vysvětluje její vývoj a cíle v rámci Společné zemědělské politiky a ochrany duševního vlastnictví. Stručně je představena také samostatná právní úprava pro vína a lihoviny a dohody o volném obchodu uzavírané EU s nečlenskými státy. Závěrečná a zároveň klíčová část obsahuje detailní rozbor nařízení (EU) č. 1151/2012 doplněný o relevantní judikaturu Soudního dvora. Konstatuje, že ačkoli se toto nařízení osvědčilo, existuje v něm prostor pro zlepšení. Právě nápravu identifikovaných nedostatků si dávají za cíl dva návrhy nařízení, které jsou nyní projednávány na půdě EU. V nich obsažené záměry jsou také součástí poslední části práce, včetně možného rozšíření unijní ochrany zeměpisných označení na nezemědělské výrobky.

Klíčová slova: označení původu, režimy jakosti, zaručené tradiční speciality, zeměpisná označení

European legislation and case law on designations of origin, geographical indications, and traditional specialties guaranteed

Abstract

The diploma thesis deals with the topic of European law and case law on designations of origin, geographical indications, and traditional specialties guaranteed. The aim of this thesis is to comprehensively analyse the EU legislation on geographical indications for agricultural products and foodstuffs, together with related case law and relevant international conventions. In particular, the work focuses on Regulation (EU) No 1151/2012 on quality schemes for agricultural products and foodstuffs, which is key in this area. In the introductory part of the thesis, the characteristics and terminology of geographical indications and the European system of their sui generis protection are introduced. The second part focuses on the functions of geographical indications and their importance for producers and consumers in the European Union. Attention is also paid to current issues and the relationship between geographical indications and innovation. The third part focuses on the relevant international conventions, which are presented chronologically, including the historical and legal circumstances of their creation and an analysis of the most important provisions. The penultimate part of the thesis concerns the legal regulation of geographical indications in the EU and explains its development and objectives within the framework of the Common Agricultural Policy and the protection of intellectual property. The separate legislation for wines and spirits and the free trade agreements concluded by the EU with non-member states are also briefly introduced. The final and crucial part contains a detailed analysis of Regulation (EU) No 1151/2012, supplemented by relevant case law of the Court of Justice. It concludes that, although the Regulation has proven its worth, there is room for improvement. The two draft regulations currently under discussion at the EU level aim to remedy the shortcomings identified, and the intentions contained therein are also part of the final part of the work, including the possible extension of EU geographic indication protection to non-agricultural products.

Key words: designations of origin, geographical indications, quality schemes, traditional specialties guaranteed